

T.C.
SIVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI

9-12 YAŞ ARASI ÖĞRENCİLERİN ÇİZGİSEL GELİŞİMLERİ İLE DÖNEM
KARNE NOTLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ
(ŞARKIŞLA İLÇE MERKEZİ ÖRNEĞİ)

Ferhat ÜZNÜK

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Kani ÜLGER

Sivas-2025

**9-12 YAŞ ARASI ÖĞRENCİLERİN ÇİZGİSEL GELİŞİMLERİ İLE DÖNEM
KARNE NOTLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ
(ŞARKIŞLA İLÇE MERKEZİ ÖRNEĞİ)**

Ferhat ÜZNÜK

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim
Dalı, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı İçin Öngördüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Olarak Hazırlanmıştır.

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Kani ÜLGER

Sivas
Ocak 2025

KABUL VE ONAY

Ferhat ÜZNÜK'ün hazırlamış olduğu “9-12 Yaş Arası Öğrencilerin Çizgisel Gelişimleri ile Dönem Karne Notları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Şarkışla İlçe Merkezi Örneği)” başlıklı bu çalışma, 30/12/2024 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından, Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Mustafa DİĞLER (Başkan)

Prof. Dr. Kani ÜLGER (Danışman)

Dr. Öğr. Üyesi Şükran BULUT (Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım .../.../2025

Doç. Dr. Aysel ARSLAN
Enstitü Müdürü

ETİK SÖZÜ

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tez Yazım Kılavuzu (Yönerge)'nda belirtilen kurallara uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- ✓ Bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- ✓ Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlâk kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- ✓ Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere, bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu ve atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- ✓ Bütün bilgilerin doğru ve tam olduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- ✓ Tezin herhangi bir bölümünü, Cumhuriyet Üniversitesi veya bir başka üniversitede, bir başka tez çalışması olarak sunmadığımı; beyan ederim.

.../.../2025

Ferhat ÜZÜNÜK

ÖZET

ÜZÜNÜK, Ferhat, 9-12 Yaş Arası Öğrencilerin Çizgisel Gelişimleri ile Dönem Karne Notları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Şarkışla İlçe Merkezi Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Sivas, 2024.

9-12 yaş arası öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile dönem karne notları arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmak amacıyla yapılan bu araştırma, Lowenfeld'in çizgisel gelişim ve Piaget'in bilişsel gelişim dönemleri dikkate alınmak suretiyle, çocuğun çizgisel gelişim basamaklarındaki kazanımlara sahip olma seviyesi açısından yetilerinin en belirginleştiği dönem olan 9-12 yaş arası yani "Gerçekçilik" dönemindeki ortaokul öğrencilerini kapsamaktadır. Nicel araştırma yöntemlerinden tarama tekniği ile korelasyon türü ilişkisel tarama modelinde yapılan bu araştırmanın örneklemini Sivas ili, Şarkışla ilçesi 15 Temmuz Milli İrade İmam Hatip Ortaokuluna devam etmekte olan 120 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada elde edilen veriler, örneklem grubundaki öğrencilerin hepsine "içinde yaşamak istediğiniz çevreyi çiziniz" konusu verilerek ve süreç içerisinde hiçbir şekilde öğrencilere müdahale edilmeyerek yaptırılan resimler ve örneklem grubundaki öğrencilerin 2023-2024 eğitim-öğretim yılı birinci dönemine ait karne bilgileridir. Öğrencilerin yapmış olduğu resimlerin değerlendirilmesinde Lowenfeld ve Piaget'in görüşleri doğrultusunda oluşturulmuş Tablo 2'deki renk, şema ve uzam öğelerine, yaratıcılık öğesinin de eklenmesi ile araştırmacı tarafından hazırlanan puanlama çizelgesi kullanılmıştır. Üç farklı alan uzmanı tarafından bu çizelge ile öğrenci resimlerini değerlendirilmiş ve elde edilen puanların örneklem grubundaki öğrencilerin çizgisel gelişimlerini yansıttığı kabul edilmiştir. Toplanan veriler basit korelasyon analizi ile işlenmiştir. Araştırma sonunda, öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Türkçe, Matematik, Fen Bilimleri, Yabancı Dil, Bilişim Teknolojileri ve Yazılım,/Teknoloji ve Tasarım derslerindeki başarıları arasında pozitif yönde, anlamlı ve orta güçlük düzeyinde bir ilişki tespit edilmiş ve çizgisel gelişim ile bahsi geçen derslerin olumlu yönde etkileşim halinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Sosyal Bilgiler/T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi, Görsel Sanatlar, Müzik, Beden Eğitimi ve Spor derslerindeki başarıları arasında pozitif yönde, anlamlı ancak düşük güçlük düzeyinde bir ilişki tespit edilmiştir. Son olarak öğrencilerin çizgisel gelişimleri belirlenirken kullanılan kriterlerden birisi olan yaratıcılık becerileri ile dönem karne not ortalamaları

arasında pozitif yönde, anlamlı ancak düşük güçlük düzeyinde bir ilişki tespit edilmiştir. Yapılan bu araştırmanın sınırlılıkları göz önünde bulundurularak genel bir sonuçtan söz edecek olunursa, 9-12 yaş arası öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile dönem karne notları arasında güçlük düzeyi derslere göre farklılık göstermekle birlikte pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki vardır. Bu sonuç çizgisel gelişim ve bilişsel gelişimin paralelliği konusunda daha önceden yapılmış olan çalışmaları destekler mahiyettedir.

Anahtar Sözcükler: Sanat, Sanat Eğitimi, Çizgisel Gelişim, Bilişsel Gelişim, Piaget, Lowenfeld, Dönem Karne Notu

ABSTRACT

ÜZNÜK, Ferhat, Examination of the Relationship Between the Linear Development of Students Aged 9–12 and Their Semester Report Card Grades (Example of Şarkışla District Center), Master's Thesis, Sivas, 2024.

This study, conducted to reveal the relationship between the linear development of students aged 9–12 and their semester report card grades, encompasses middle school students aged 9–12, the "Realism" stage, where their abilities in the linear development steps of the child become most evident, considering Lowenfeld's stages of linear development and Piaget's cognitive development periods. The sample of this study conducted using the correlational survey model, one of the quantitative research methods, consists of 120 students attending the 15 Temmuz Milli İrade İmam Hatip Secondary School in Şarkışla district, Sivas province. The data in the study were obtained through drawings produced by the sample group students with the topic "Draw the environment in which you want to live," without any intervention during the process, and the first semester report card information for the 2023–2024 academic year. In evaluating the students' drawings, a scoring rubric prepared by the researcher was used, adding the creativity element to the color, scheme, and spatial elements in Table 2, created in line with the views of Lowenfeld and Piaget. These drawings were evaluated by three different field experts using this rubric, and the scores obtained were accepted as reflecting the linear development of the students in the sample group. The collected data were processed with a simple correlation analysis. At the end of the research, a positive, significant, and moderate correlation was found between the students' linear development and their achievements in Turkish, Mathematics, Science, Foreign Language, Information Technologies and Software/Technology and Design courses, and it was concluded that linear development positively interacts with the mentioned courses. Additionally, a positive, significant but low-strength correlation was found between the students' linear development and their achievements in Social Studies/History of the Turkish Republic and Kemalism, Religious Culture and Ethics, Visual Arts, Music, Physical Education and Sports courses. Lastly, a positive, significant but low-strength correlation was determined between the creativity skills, which are one of the criteria used in determining the students' linear development, and their average semester report card grades. Considering the limitations of this research, it

can be stated that there is a positive and significant correlation, though varying in strength depending on the courses, between the linear development of students aged 9–12 and their semester report card grades. This result supports previous studies on the parallelism between linear development and cognitive development.

Keywords: Art, Art Education, Linear Development, Cognitive Development, Piaget, Lowenfeld, Semester Report Card.

TEŞEKKÜR

Lisans sürecinden itibaren öğrencisi olmaktan gurur duyduğum, yüksek lisans tez sürecinin başlangıcından itibaren beni sürekli araştırmaya teşvik eden, bilgileriyle, sınırsız desteği ve doğru yönlendirmeleriyle yanımda olan danışmanım, kıymetli hocam Prof. Dr. Kani ÜLGER'e

Yine lisans ve yüksek lisans dönemlerinde öğrencisi olduğum, emeklerini ve desteklerini esirgemeyen değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Şükran BULUT'a

Manevi desteğini her zaman üzerimde hissettiğim, çizgisi ve duruşuyla örnek aldığım kıymetli hocam Prof. Dr. Mustafa DİĞLER'e

Arkadaşlığın ABC'si diye tanımladığım değerli arkadaşlarım Görsel Sanatlar Öğretmeni Ayşe Duygu ÖZTÜRK, Görsel Sanatlar Öğretmeni Buğra KURBAN ve Görsel Sanatlar Öğretmeni Canan ÖZTÜRK'e

Tezimin veri toplama ve uygulama sürecinde yardımlarını esirgemeyen Şarkışla 15 Temmuz Millî İrade İmam Hatip Ortaokulu ailesine

Hayatımın her aşamasında maddi manevi desteklerini üzerimden eksik etmeyen AİLEME (ÜZNÜK AİLESİNE) ve

Bu süreçte beni en çok destekleyen, sabır gösteren, başarılı olmam adına birlikte geçirdiğimiz zamanlardan feragat eden sevgili eşim ASLIHAN ÜZNÜK'e ve oğlum ABDULLAH ÜZNÜK'e sonsuz şükranlarımı sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

KABUL VE ONAY	
ETİK SÖZÜ	iii
ÖZET	iv
Anahtar Sözcükler	v
ABSTRACT	vi
TEŞEKKÜR	viii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLOLAR LİSTESİ	xi
RESİMLER LİSTESİ	xiii

BÖLÜM I

GİRİŞ 1

1.1. Problem Durumu	1
1.1.1. Araştırmanın Problem Cümlesi	9
1.1.2. Araştırmanın Alt Problemleri	10
1.2. Araştırmanın Amacı	11
1.3. Araştırmanın Önemi	11
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	12
1.5. Varsayımlar	12
1.6. Tanımlar	12

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sanat	14
2.2. Eğitim	15
2.3. Sanat Eğitimi	16
2.4. Yaratıcılık	17
2.5. İlgili Literatür	19

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Yöntemi.....	26
3.1.1.Araştırmanın Modeli	27
3.1.2.Evren.....	28
3.1.3.Örnekleme	29
3.1.4. Veri Toplama Araçları.....	29
3.1.5. Verilerin Analizi	31

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	34
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	37
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	39
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	41
4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	43
4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	45
4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	47
4.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	49
4.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	51
4.10.Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	53
4.11.On Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	55

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç.....	58
5.2. Öneriler	66
KAYNAKÇA	68
EKLER.....	74

TABLULAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Piaget'in Bilişsel Gelişim Evrelerinin Özellikleri.....	5
Tablo 2. Lowenfeld'in Resimsel Gelişim Evreleri Kuramı ve Piaget'nin Zihinsel Gelişim Evreleri kuramı ile eşleştirilerek hazırlanmış Gelişim Evreleri Tablosu	6
Tablo 3. "Çizgisel Gelişim Puanı" Değişkeni İçin Yapılan Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi	34
Tablo 4. "Çizgisel Gelişim Puanı" Değişkenine Ait İstatistik Bilgiler.....	35
Tablo 5. "Türkçe Dersi Dönem Karne Notları" Değişkeni İçin Yapılan Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi	35
Tablo 6. "Türkçe Dersi Dönem Karne Notları" Değişkenine Ait İstatistik Bilgiler.....	36
Tablo 7. Çizgisel Gelişim Puanı ve Türkçe Dersi Dönem Karne Notları Arasındaki İlişkinin Spearman Brown Korelasyon Katsayısı Tekniğiyle İncelenmesi	36
Tablo 8. "Matematik Dersi Dönem Karne Notları" Değişkeni İçin Yapılan Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi	37
Tablo 9. "Matematik Dersi Dönem Karne Notları" Değişkenine Ait İstatistik Bilgiler.	38
Tablo 10. Çizgisel Gelişim Puanı ile Matematik Dersi Dönem Karne Notları Arasındaki İlişkinin Spearman Brown Korelasyon Katsayısı Tekniğiyle İncelenmesi	38
Tablo 11. "Fen Bilimleri Dersi Dönem Karne Notları" Değişkeni Ait Normallik Testi	39
Tablo 12. "Fen Bilimleri Dersi Dönem Karne Notları" Değişkenine Ait İstatistik Bilgiler	40
Tablo 13. Çizgisel Gelişim Puanı ve Fen Bilimleri Dersi Dönem Karne Notları Arasındaki İlişkinin Spearman Brown Korelasyon Katsayısı Tekniğiyle İncelenmesi..	40
Tablo 14. "Sosyal Bilgiler (5,6,7. sınıflar) ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük (8. sınıflar) Dersi Dönem Karne Notları" Değişkeni İçin Yapılan Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi	41
Tablo 15. "Sosyal Bilgiler (5,6,7. sınıflar) ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük (8. sınıflar) Dersi Dönem Karne Notları" Değişkenine Ait İstatistik Bilgiler	42
Tablo 16. Çizgisel Gelişim Puanı ve Sosyal Bilgiler (5,6,7. sınıflar) ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük (8. sınıflar) Dersi Dönem Karne Notları Arasındaki İlişkinin Spearman Brown Korelasyon Katsayısı Tekniğiyle İncelenmesi.....	42
Tablo 17. "Yabancı Dil Dersi Dönem Karne Notları" Değişkeni İçin Yapılan Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi	43
Tablo 18. "Yabancı Dil Dersi Dönem Karne Notları" Değişkenine Ait İstatistik Bilgiler	44
Tablo 19. Çizgisel Gelişim Puanı ve Yabancı Dil Dersi Dönem Karne Notları Arasındaki İlişkinin Spearman Brown Korelasyon Katsayısı Tekniğiyle İncelenmesi..	44
Tablo 20. "Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Dönem Karne Notları" Değişkeni İçin Yapılan Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi.....	45
Tablo 21. "Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Dönem Karne Notları" Değişkenine Ait İstatistik Bilgiler	46
Tablo 22. Çizgisel Gelişim Puanı ve Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Dönem Karne Notları Arasındaki İlişkinin Spearman Brown Korelasyon Katsayısı Tekniğiyle İncelenmesi	46
Tablo 23. "Görsel Sanatlar Dersi Dönem Karne Notları" Değişkeni İçin Yapılan Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi	47
Tablo 24. "Görsel Sanatlar Dersi Dönem Karne Notları" Değişkenine Ait İstatistik Bilgiler	48

Tablo 25. Çizgisel Gelişim Puanı ve Görsel Sanatlar Dersi Dönem Karne Notları Arasındaki İlişkinin Spearman Brown Korelasyon Katsayısı Tekniğiyle İncelenmesi..	48
Tablo 26. “Müzik Dersi Dönem Karne Notları” Değişkeni İçin Yapılan Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi	49
Tablo 27. “Müzik Dersi Dönem Karne Notları” Değişkenine Ait İstatistik Bilgiler	50
Tablo 28. Çizgisel Gelişim Puanı ve Müzik Dersi Dönem Karne Notları Arasındaki İlişkinin Spearman Brown Korelasyon Katsayısı Tekniğiyle İncelenmesi	50
Tablo 29. “Beden Eğitimi ve Spor Dersi Dönem Karne Notları” Değişkeni İçin Yapılan Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi	51
Tablo 30. “Beden Eğitimi ve Spor Dersi Dönem Karne Notları” Değişkenine Ait İstatistik Bilgiler	52
Tablo 31. Çizgisel Gelişim Puanı ve Beden Eğitimi ve Spor Dersi Dönem Karne Notları Arasındaki İlişkinin Spearman Brown Korelasyon Katsayısı Tekniğiyle İncelenmesi..	52
Tablo 32. “Bilişim Teknolojileri ve Yazılım (5, 6. sınıflar) ve Teknoloji ve Tasarım (7, 8. Sınıflar) Dersi Dönem Karne Notları” Değişkeni İçin Yapılan Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi	53
Tablo 33. “Bilişim Teknolojileri ve Yazılım (5, 6. sınıflar) ve Teknoloji ve Tasarım (7, 8. sınıflar) Dersi Dönem Karne Notları” Değişkenine Ait İstatistik Bilgiler	54
Tablo 34. Çizgisel Gelişim Puanı ve Bilişim Teknolojileri ve Yazılım (5, 6. sınıflar) ve Teknoloji ve Tasarım (7, 8. Sınıflar) Dersi Dönem Karne Notları Arasındaki İlişkinin Spearman Brown Korelasyon Katsayısı Tekniğiyle İncelenmesi.....	54
Tablo 35. “Yaratıcılık Puanı” Değişkeni İçin Yapılan Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi	55
Tablo 36. “Yaratıcılık Puanı” Değişkenine Ait İstatistik Bilgiler	56
Tablo 37. “Dönem Karne Not Ortalaması” Değişkeni İçin Yapılan Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi	56
Tablo 38. “Dönem Karne Not Ortalaması” Değişkenine Ait İstatistik Bilgiler	57
Tablo 39. Yaratıcılık Puanı ve Dönem Karne Not Ortalaması Arasındaki İlişkinin Spearman Brown Korelasyon Katsayısı Tekniğiyle İncelenmesi.....	57
Tablo 40. Alt Problemlere İlişkin Spearman Brown Korelasyon Katsayıları	58

RESİMLER LİSTESİ

Sayfa

Resim 1. (9) Yaş Erkek Öğrenci.....	82
Resim 2. (9) Yaş Kız Öğrenci.....	82
Resim 3. (10) Yaş Kız Öğrenci.....	83
Resim 4. (10) Yaş Erkek Öğrenci.....	83
Resim 5. (11) Yaş Erkek Öğrenci.....	84
Resim 6. (11) Yaş Kız Öğrenci.....	84
Resim 7. (12) Yaş Kız Öğrenci.....	85
Resim 8. (12) Yaş Kız Öğrenci.....	85

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Sanat ve sanat eğitimi, uzun bir süre okullarda bir ders olarak değil de matematik, fen bilimleri, sosyal bilimler ve Türkçe gibi derslerin arasında çocuklar için bir stres atma, boş zaman geçirme, kafa dağıtma, rahatlama için ayrılmış bir zaman dilimi olarak görülmüştür. Bu görüşe göre sanat zihinsel ya da bilişsel bir iş olmaksızın daha çok bir el uğraşdır ve renk, çizgi, doku vb. sanat elemanları ile uğraşmak zihinsel faaliyetleri gerektirmeyen doğuştan gelen yeteneklerdir. Yine bu görüşe göre zihinsel uğraşların faaliyet alanı zekâ iken el uğraşlarının faaliyet alanı ise yetenektir. Zekâ önemli işlerin çözümünü yaparken yetenek ise güzel resim ya da heykel yapmaktan başka bir şey değildir. (Kırıçoğlu, 2002: 5). Ancak bu ön yargı gelişim kuramcılarının araştırmaları sayesinde yıkılmaya başlamıştır. Nitekim insan beyni bir bütündür ve zekâ ile yetenek bu bütünün parçalarıdır. Birini diğerinden ayrı tutmak ya da birini diğerinden üstün görmek yanlış bir yaklaşımdır.

İlkokul eğitiminden itibaren çocuğun sanat eğitimine karşı olan tutumunu belirlemede anne-baba, okul idaresi ve görsel sanatlar haricindeki diğer branş öğretmenlerinin tavrı en büyük etken olmuştur. Ne yazık ki bu etki çocuğun sanat eğitimine karşı geliştirdiği tutumu çoğunlukla olumsuz yönde etkilemektedir. Öyle ki çocuk öz yeteneğinin farkına varıncaya kadar, bahsi geçen etkenler sebebiyle sanat eğitiminin gereksiz ve önemsiz olduğu kanısını edinmektedir. Yapılan bu araştırmanın amaçlarından birisi de sanat eğitimi hakkındaki bu dar görüşü değiştirmeye yardımcı olmaktır.

Bu bölümde, “eğitim”, “öğretim” ve “gelişim” kavramlarına değinilmesinin “sanat eğitimi”, “çizgisel gelişim” ve “bilişsel gelişim” konularına açıklık getirmesi adına faydalı olacağı düşünülmektedir.

Türkçe’de eğitim kavramı; terbiye, irfan, maarif, talim ve tedris kavramlarının tamamını kapsayacak şekilde kullanılmaktadır. Eğitimle ilgili genel kabul gören kesin bir tanım yapmak mümkün değildir. Ancak genel olarak insani bir faaliyet olduğu ve tüm yönleriyle insan davranışlarının geliştirilmesi olarak tanımlanabilir (Şişman, 2013: 4). Eğitim kavramının her eğitimci tarafından farklı tanımlanmasının sebebini, eğitimcilerin kendi amaçlarını temel alarak tanımlama yapmaları olarak açıklamak mümkündür. Literatürdeki eğitim tanımları içinde en dikkat çekici olanı “*bireyin davranışında, kendi yaşantısı yoluyla ve amaçlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci*” şekline yapılan tanımdır (Tezcan, 1999: 3). En geniş anlamıyla eğitim, kişinin inanç ve yaşam şekli gibi toplum standartlarını kazanmasına aracı olan bütün sosyal süreçleri içerisine alan, yaşadığı toplum içindeki değer gören yetenek, tutum ve davranışlarını geliştirdiği süreçlerin tamamıdır (Toprakçı vd., 2008: 14). Özsoy ve Alakuş (2009), bu tanımlarla aynı doğrultuda eğitim tanımları yapmak ve bunlara ek olarak “*eğitim, kültür kalıtımının aktarılma sürecidir*” ifadesini kullanmaktadır. Tüm bu tanımlamalar doğrultusunda eğitim kavramını, istenilen doğrultuda, belli bir amaçla, bireyin yaşayarak sürece dahil olduğu ve kendi isteğiyle davranışlarında olumlu değişiklikler oluşturma süreci şeklinde de tanımlamak mümkündür.

Öğretim; eğitim etkinliklerinin, çeşitli yöntem ve araçlar kullanılmak suretiyle, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak, belli amaçlar çerçevesinde, planlı ve düzenli bir şekilde gerçekleştirilmesi olarak tanımlanabilir. Kısaca bireyin eğitiminin, okulda dahilinde planlı ve programlı olarak gerçekleştirilen kısmı da denilebilmektedir. (Toprakçı vd., 2008: 22-23).

Gelişim; bir organizmanın büyüme, olgunlaşma ve öğrenme olgularının etkileşimi ile devamlı olarak ilerleme halinde olan değişim sürecidir. Gelişim için ön şart büyüme, olgunlaşma ve öğrenmedir. Bunlar olmadan gelişimden söz etmek mümkün değildir. Gelişim kavramı, öğrenme olgusunu göz önüne alınmadan, sadece büyüme ve olgunlaşma çerçevesinde düşünülürse, bireyin büyüme ve olgunlaşması tamamlandığında gelişiminin de son bulması gerekmektedir. Fakat bilindiği üzere

öğrenme yaşam boyunca devam eden bir sürece sahip olduğundan, gelişimin öğrenme boyutu onu sınırlanmadan kurtarmakta ve gelişimi bireyin döllemeden ölümüne kadar süregelen bir süreç olarak ele almamız gerektiğini göstermektedir (Toprakçı vd., 2008: 175).

Gelişim kuramı, bireyin belirli ve belli bir düzendeki evrelerle basitten karmaşığa doğru gelişmesini ve yetkinleşmesini öngörür. Bu ve buna benzer görüşlerin temelini Darwin ve evrim teorisi oluşturmaktadır. Psikologlar, eğitimde çocukların büyümelerini gözleme ve tanımlamada bu düşünceyi başat kabul etmişlerdir. Bu alandaki romantik düşüncelerin temelleri, çocukların müdahale edilmeden kendi hallerine bırakılması durumunda daha iyi gelişecekleri görüşünü ileri süren ünlü filozof Jean Jacques Rousseau'ya kadar dayanmaktadır. Sanat eğitimcisi Viktor Lowenfeld tasarladığı çizgisel gelişim evrelerinde, çocukların tündengelim anlayışıyla, "evrenselden tikele", bütünden parçaya ya da genelden özele doğru doğal bir gelişim içerisinde olduklarını dile getirmektedir. Lowenfeld kuramında, bu çizgisel gelişim evrelerinin sadece bir rehber olduğunu ve bazı durumlarda bu evrelerin birbirleriyle çakışabileceğini belirtmiştir (Kırıçoğlu ve Strokrocki, 1997).

Artut, 2004 yılında yayınlanan kitabında, Lowenfeld'in çizgisel gelişim basamaklarını aşağıda görüldüğü biçimde sıralamıştır:

1. Karalama Dönemi (2-4 Yaş)
2. Şema Öncesi Dönem (4-7 Yaş)
3. Şematik Dönem (7-9 Yaş)
4. Gerçekçilik (Gruplaşma) Dönemi (9-12 Yaş)
5. Görünürde Doğalcılık Dönemi (12-14 Yaş)

Kırıçoğlu, 2002 yılında yayınlanan kitabında Lowenfeld'in çizgisel gelişim dönemlerini 6 başlıkta sıralamıştır. Bunlar:

1. Karalama evresi 2 ile 4 yaş arası
2. Şema öncesi evre 4 ile 7 yaş arası
3. Şematik evre 7 ile 9 yaş arası
4. Ergenlik öncesi evre 9 ile 11 yaş arası
5. Mantık çağı 11 ile 13 yaş arası
6. Ergenlik krizi 13 yaş ötesi

Ünlü psikolog Jean Piaget 1962 yılında çocuğun zihinsel gelişimini basamaklandırarak bilişsel gelişim evrelerini tasarlamıştır (Kırıçoğlu ve Strokrocki, 1997). Piaget'e göre çocuğun zekasının gelişmesi, yaşı ve biyolojik olarak ulaştığı olgunluk seviyesine bağlı olarak birtakım evrelerden geçerek ilerlemektedir (Yavuzer, 2011: 24). Çocuğun bilişsel gelişiminin ana temasını oluşturan algı, görsel algı, muhakeme, dikkat ve belleğin işlevleri büyük önem arz etmektedir. Piaget, bilişsel gelişimin doğumdan başlayarak yetişkinliğe kadar olduğunu belirtmektedir. Bu süreci dört döneme ayırmaktadır. Bunlar; Duyusal Motor Dönemi (0-2 yaş), İşlem Öncesi Dönem (2-7 yaş), Somut İşlemler Dönemi (7-11 yaş) ve Soyut İşlemler Dönemi (11-12 yaş ve üzeri) şeklinde sıralanmıştır. Fakat bu dönemleri kapsayan yaş gruplarını katı olarak sınırlandırmak mümkün değildir. Burada önemli olan kriterler ilgili dönemde görülen özellikler ve dönemlerin ardışıklığıdır. Zira Piaget çocukların bu gelişim basamaklarına girme ve tamamlama yaşlarında farklılıklar olabileceğini ancak buna rağmen bütün çocukların gelişim basamaklarını birbiri ardına sırasıyla geçmeleri gerektiğini dile getirmektedir (Ünalın vd., 2019: 67). Piaget, bilişsel gelişim kuramını temel olarak şema kavramının etrafında oluşturmuştur. Şema, çocuğun çevresini anlamak ve tepki vermek üzere düzenlenen hareketlerinin temelini oluşturan bilişsel yapıya denilmektedir. Kısaca şema, düzenlenmiş davranış kalıplarıdır. Çocukların içerisinde bulunduğu döneme göre farklı şemaları vardır ve bu şemalar yaş ilerledikçe değişmektedir (Ömeroğlu ve Kandır, 2005: 16).

Piaget çocukların zihinsel yapılarının yetişkinlerden farklı olduğunu ileri sürmüştür. O'na göre çocuklar yetişkinlerin minyatür versiyonu değildir; dünyayı görmek ve gerçeklere karar vermek konusunda kendilerine has bir yol izlemektedirler. Çocuğun bilişsel gelişim süreci belirli dönemler halindedir. Bu dönemler sabit bir şekilde ardı ardına gelmektedir ve bu ardışıklık her çocuk için önem arz etmektedir. Bilişsel gelişim dönemleri her ne kadar sabit bir şekilde birbiri ardına gelse de her bir farklı çocuğun dönemler arasındaki geçişi farklılık gösterebilir. Bu ilerleme sürecinde bir çocuk bir kısım konularda belli bir dönemin işlevlerini yerine getirirken, bazı konularda ise başka bir dönemin işlevlerini yerine getirebilir. Bilişsel gelişim birbiriyle ilintili dört etkenden etkilenir. Bunlar olgunlaşma, tecrübe, sosyal etkileşim ve dengelemedir. Olgunlaşmadan kasıt fiziksel olgunluktur, bilhassa merkezî sinir sisteminin olgunlaşmasıdır. Tecrübe; yakalamak, hareket etmek, somut nesnelere hakkında düşünmektir. Sosyal etkileşim; oyun oynama, konuşma ve başkalarıyla

özellikle de çocuklarla etkileşim içinde olmaktır. Dengeleme ise bu üç etkenin bir araya getirilerek zihinsel yapının oluşturulması ve yeniden inşa etmektir (Charles, 1999: 1-2).

Tablo 1. Piaget'in Bilişsel Gelişim Evrelerinin Özellikleri

Piaget'in bilişsel gelişim evrelerinin özelliklerini gösteren tablo aşağıda verilmiştir.

EVRELER	YAŞLAR	TEMEL ÖZELLİKLER
Duyusal Motor Dönem	0-2 Yaş	Kendini nesnelere ayırt eder. Kendini eylemi gerçekleştiren özne olarak tanır ve amaçlı davranışlar yapmaya başlar. Nesne kalıcılığı kavramını edinir.
İşlem Öncesi Dönem	2-6 Yaş	Dili kullanmayı ve nesnelere imgeler ve sözcüklerle betimlemeyi öğrenir. Düşünce hala benmerkezdendir. Nesnelere tek bir özelliğe göre sınıflar
Somut İşlem Dönemi	6-7 ile 11-12 Yaş	Nesne ve olaylar hakkında mantıklı düşünebilir. Sayı, kütle ve ağırlık korunumu kavramını edinir. Nesnelere birden çok özelliğe göre sınıflar ve onları tek bir boyuta göre sıraya koyabilir.
Soyut İşlem Dönemi	11-12 Yaş ve Üstü	Soyut önermeler üzerine mantıksal olarak düşünebilir ve varsayımları sistematik olarak test edebilir. Varsayımsal, geleceğe yönelik ve ideolojik sorunlarla ilgilenir.

Kaynak: (Atkinson ve ark. 2010 / akt. Yiğit, 2021: 37).

Bir çocuğun çizgisel gelişimi, sanatsal gelişiminin yanı sıra bilişsel gelişiminin de göstergesi olması sebebiyle önemli bir konudur. Zira alan uzmanları çocuğun çizgisel gelişimi ile bilişsel gelişiminin paralel olarak ilerlediğini belirtmektedirler (Bulut, 2019: 15).

Piaget ve Lowenfeld'in gelişim evrelerinin hemen hemen örtüştüğü görülmektedir. Kırıçoğlu ve Strokrocki (1997) bilişsel gelişim ve çizgisel gelişim arasındaki bu uyumu fark etmiş, Piaget ve Lowenfeld'in gelişim evrelerini tek bir çatı altında toplayan ortak bir gelişim evreleri tablosu oluşturmuşlardır.

Tablo 2. Lowenfeld'in Resimsel Gelişim Evreleri Kuramı ve Piaget'nin Zihinsel Gelişim Evreleri kuramı ile eşleştirilerek hazırlanmış Gelişim Evreleri Tablosu

Temel alınan öğeler; şemanın, rengin, uzamın kullanımı.

	Şema	Renk	Uzam
Karalama İki-dört yaş. Devim- Duyusal	Denetimli Denetimsiz Kimileri isimlendirilmiş çizgiler El ve göz uyumu çabaları Tekrarlar	Duygusal, isteğe bağlı renk anlayışı	Her yer
Şema öncesi dört-yedi yaş Ben Merkezci İşlem öncesi	Kaba formlar Düşsel öykülerin çizimi Ben Merkezci, altı yaşında daha sosyal, dil kazanılmış; yavaş ve somut düşünme	Sevdikleri renkler	Yüzen şekiller
Şematik yedi-dokuz yaş Somut işlem;	Kaba formlar Düşsel öykülerin çizimi Somut nesnelere ve olaylarla mantıksal işlem. Örneğin, seri yapma, ölçülere göre düzenleme, sınıflandırma, durumu koruma Başkalarının görüşlerine inanma.	Eşyaya bağlı renk; Bilinen renkler	Taban çizgisi Maskeleye Karışık boyutlandırma, Boşlukta Saydamlık
Gerçekliğin doğuşu. Dokuz-on iki yaş Çete çağı	Kimi hareketler görülür. Roller (kız-erkek) belirlenir. Giysiler farklılaşır Cinsiyetlere dikkat edilir. Sevgi/nefret resimleri, eski şemalar tekrarlanır.	Gerçekçi Kimi gölgelemeler Karışık renkler.	Çok yönlü taban çizgisi. İkel görünümlü Perspektif sorunu hala var
Biçimsel işlemler, kimi biçimsel sorunların çözümü (Ortaokul)			
Gerçekçilik on üç – yirmi bir yaş Ergenlik	Hareket var. Üç boyutlu biçimler soyutlama	Dışavurumcu renk ile gerçekçi renk anlayışı	Çok yönlü görüş.

Kaynak: (Kırıoğlu ve Strokrocki, 1997).

Yapılan literatür taraması sonucunda, ilgili alan yazında, çizgisel gelişim ile dönem karne notları arasındaki ilişkiyi araştıran bir çalışmaya rastlanmamıştır. 9-12 yaş öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile dönem karne notları arasındaki ilişkinin araştırılması bu bağlamda önemlidir. İlgili alan yazındaki boşluğu doldurmak amacıyla bu çalışmanın problem cümlesi “9-12 yaş arası öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile dönem karne notları arasında nasıl bir ilişki vardır?” olarak belirlenmiştir.

Bu çalışmada ayrıca 9-12 yaş öğrencilerin çizgisel gelişimlerdeki yaratıcılıkları ile dönem karne not ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı da incelenmiştir. Zira ilgili literatürde bireyin bilişsel gelişimi ile resim yapma becerileri, yaratıcılığı arasında belli bir korelasyon olduğu bildirilmektedir. Bu görüşü destekler mahiyetteki daha önce yapılmış olan çalışmalar incelenmiş ve irdelenmiştir.

Ülger (2004), “Ankara İli Merkez İlçe İlköğretim Okulları 7. Sınıf Kız ve Erkek Öğrencilerinin Resim Yapma Becerileri ile Matematik Problemi Çözme Becerileri Arasındaki İlişki” isimli çalışmasında, resim yapma becerileri ve matematik problemi çözme becerilerinin her birinin kendi alanlarında birer problem çözme becerisi olduğunu kabul etmiş ve bu iki alan arasındaki ilişkiyi irdelenmiştir. Ankara İli Merkez ilçelerinde bulunan 4 farklı okulun 7. sınıf kademesinde öğrenim gören toplam 80 öğrenci üzerinde yapılan araştırma sonucunda erkek öğrencilerin resim yapma becerileri ile matematik problemi çözme becerileri arasında olumlu yönde bir korelasyon olduğu belirlenmiştir. Kız öğrencilerin resim yapma becerileri ile matematik problemi çözme becerileri arasında ise anlamlı olmayan bir ilişki saptanmıştır. Yaratıcı düşünme ve yaratıcılık kavramlarının resim yapma becerilerinin dahilinde olduğunu göz önüne aldığımızda, bilişsel bir beceri olan matematik problem çözme becerisi ile yaratıcılık, resim yapma becerileri arasında olumlu bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yiğit (2021), “6-13 Yaş Arası Öğrencilerin Resimlerinde Sanatsal Gelişimlerini Yansıtan Özelliklerin Piaget’in Bilişsel Gelişim Kuramına Göre İncelenmesi” isimli çalışmasında, 6-13 yaş arasındaki öğrencilerin resimlerinde görülen çizgisel gelişimlerini yansıtan özelliklerle Piaget’in aynı yaş grubundaki çocukların zihinsel gelişimlerinde belirlediği dönemleri karşılaştırmayı amaçlamıştır. Araştırmanın örneklem grubunu, Malatya ilinde bulunan Rahmi Akıncı İlköğretim Okulu ve Alparslan İlköğretim Okulunda öğrenim gören 6-13 yaş aralığındaki 86’sı kız 64’ü

erkek toplam 150 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklem grubundaki öğrencilere “yaşamak istediğiniz çevreyi resmedin” konulu resim yaptırılmıştır. Resimler doküman analizine tâbi tutulmuş ve iki farklı alan uzmanı tarafından değerlendirilmiştir. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda, Lowenfeld’in çizgisel gelişim kuramı ve Piaget’in bilişsel gelişim kuramı ile eşleştirilerek elde edilmiş gelişim evreleri ölçütleri göz önüne alınarak, şema öncesi, şematik ve gerçekliğin doğuşu dönemindeki öğrencilerin, sanatsal-uzamsal ve zihinsel gelişim özelliklerini yaptıkları çizimlere büyük oranda yansıtılabildikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Çapar (2006), “Temel Eğitimde 9-12 Yaş Arası Çocuklarda Üç Boyutlu Çalışmaların Yaratıcılık Eğitimine Etkisi” isimli araştırmasında, ilköğretim 6. Sınıf öğrencilerinden oluşan deney ve kontrol grubu olmak üzere iki grup ile 6 hafta süren bir çalışma yürütüştür. Deney grubuna kil ile üç boyutlu çalışmalar yaptırmış ve süreç sonunda yaratıcılık becerileri açısından kontrol grubuyla deney grubu arasında, deney grubunun lehine anlamlı bir fark olduğunu gözlemlemiştir. Deney grubuna birinci hafta projeksiyon kullanılarak slayt gösterisi ile iki ve üç boyutun ne olduğunu, birbirinden nasıl ayrıldığını açıklayan ders materyalleri sunulmuş, iki ve üç boyuta yönelik örnekler gösterilmiş, ikinci hafta yine projeksiyon kullanılarak slayt gösterisi ile üç boyutlu tasarıma yönelik sanatın eleman ve ilkeleri yansıtılan çalışmalarla aktarılmış, üçüncü haftada ise yaratıcılığın ne olduğu ve sanatsal bir çalışma yapmadan önce farklı ve yeni şeyler düşünmenin özgün çalışmalar ortaya çıkarmak için gerekli olduğu, projeksiyonla üç boyutlu yaratıcı çalışmalar yansıtılarak açıklanmıştır. Sonuç olarak bu çalışmada kullanılan teorik ders materyallerinin çocukların bilişsel gelişimleri ile ilgili olduğu düşünüldüğünde, bilişsel gelişim ile yaratıcılık becerileri arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Diri (2014), “Sıra Dışı Sanatsal Yaratıcılık ile Sıra Dışı Bilimsel Yaratıcılık Üzerine Bir Araştırma: Bingül Başarır ve Vahit Bademci Durum (Örnek Olay) Çalışmaları” isimli araştırmasında, her biri kendi alanında sıra dışı yaratıcı olarak tanımlanan seramik sanatçısı Bingül Başarır ve bilim adamı Vahit Bademci ile yapılan görüşmeler sonucunda sıra dışı sanatsal yaratıcılık ile sıra dışı bilimsel yaratıcılık arasındaki benzerlik/farklılıkları saptamıştır. Araştırma sonunda, sıra dışı sanatsal yaratıcılık ile sıra dışı bilimsel yaratıcılık arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Erdik Işık (2003), “İlköğretimde Bilişsel Gelişime Koşut Olan Resimsel Gelişmede Uzam Kavramının Saptanması” isimli araştırmasında, Eskişehir Tepebaşı bölgesinde bulunan ilköğretim okullarında öğrenim görmekte olan 7-14 yaş aralığındaki öğrencilerin yapmış olduğu 188 resimden 46 tanesini örnekleme dahil etmiştir. Örneklemedeki çocuk resimlerini yaş düzeylerine ve zihinsel gelişimlerine uygun olarak, üniversitenin resim anabilim dalındaki akademisyenlerden yardım almak suretiyle mekân gelişimleri açısından değerlendirmeye alınmıştır. Araştırmaya dahil edilen çocukların eski ve yeni birden fazla çalışmaları değerlendirmeye alınarak uzam konusundaki gelişimleri sistemli bir şekilde gözlemlenmiştir. Araştırmanın sonucunda çocukların bilişsel gelişimleri ile çizgisel gelişimlerdeki gelişmenin paralel olduğu, çocukların bilişsel gelişimleriyle birlikte resimlerdeki uzamsal ifadelerin de geliştiği, çocukların 7-8 yaşlarında yer çizgisi kullanmaya başladıkları, 9-11 yaşlarında yer çizgisinin yukarı doğru çıktığı ve zamanla yer yüzü gök yüzü ayırımını göstermek amacıyla ufuk çizgisinin oluşturulmaya başlandığı, 11-12 yaşlarında ise uzamsal açıdan resimlerinde mekânın yer aldığı görülmüştür.

Daha önce yapılmış bu araştırmalar ışığında çocuğun zihinsel gelişimi ile çizgisel gelişimi arasında pozitif yönde ve anlamlı bir korelasyon olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle çocuğun çizgisel gelişimi ve zihinsel gelişimi paralellik göstermektedir.

1.1.1. Araştırmanın Problem Cümlesi

Her bilimsel araştırmanın hareket kaynağı bir problemdir. Araştırma problemi, araştırmacının yapacağı araştırma ile üzerinde çalıştığı ve çözüm bulmayı öngördüğü sorundur. İyi bir araştırma cümlesi; akla yatkın, anlamlı, açık, anlaşılır, sınanabilir, ölçülebilir, etik ve özgün olmalıdır. Kapsamı çok geniş ya da çok da olmamalı, olasılık veya emir cümlesi şeklide ifadeler içermemelidir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2012: 39,74).

Yapılan bu araştırmanın problem cümlesi “9-12 yaş arası öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile dönem karne notları arasında nasıl bir ilişki vardır?” olarak belirlenmiştir.

1.1.2. Araştırmanın Alt Problemleri

Birinci alt problem: 9-12 yaş arası öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Türkçe dersi dönem karne notları arasında nasıl bir ilişki vardır?

İkinci alt problem: 9-12 yaş arası öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Matematik dersi dönem karne notları arasında nasıl bir ilişki vardır?

Üçüncü alt problem: 9-12 yaş arası öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Fen Bilimleri dersi dönem karne notları arasında nasıl bir ilişki vardır?

Dördüncü alt problem: 9-12 yaş arası öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Sosyal Bilgiler (5, 6, 7. sınıflar) ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük (8. sınıflar) dersi dönem karne notları arasında nasıl bir ilişki vardır?

Beşinci alt problem: 9-12 yaş arası öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Yabancı Dil dersi dönem karne notları arasında nasıl bir ilişki vardır?

Altıncı alt problem: 9-12 yaş arası öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi dönem karne notları arasında nasıl bir ilişki vardır?

Yedinci alt problem: 9-12 yaş arası öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Görsel Sanatlar dersi dönem karne notları arasında nasıl bir ilişki vardır?

Sekizinci alt problem: 9-12 yaş arası öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Müzik dersi dönem karne notları arasında nasıl bir ilişki vardır?

Dokuzuncu alt problem: 9-12 yaş arası öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Beden Eğitimi ve Spor dersi dönem karne notları arasında nasıl bir ilişki vardır?

Onuncu alt problem: 9-12 yaş arası öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Bilişim Teknolojileri ve Yazılım (5, 6. sınıflar) ve Teknoloji ve Tasarım (7, 8. sınıflar) dersi dönem karne notları arasında nasıl bir ilişki vardır?

On Birinci alt problem: 9-12 yaş arası öğrencilerin çizgisel gelişimlerdeki yaratıcılıkları ile dönem karne not ortalamaları arasında nasıl bir ilişki vardır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bilimsel yöntemlerle yola çıkılan her araştırmada gözlemlenen durumlar betimlenir. Bu durum ya da olgular, birbirleri arasında nedensellik ilişkileri kurulmak suretiyle açıklanmaya çalışılır. Burada tespit edilen ilişkilerin genelleştirilmesi ve buna bağlı olarak olayların kanalize edilmesi araştırma sonucunda gerçekleşmesi beklenen amaçlardır (Çömlekçi, 2021: 28).

Bu çalışmanın amacı; 9-12 yaş aralığındaki öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile dönem karne notları arasında nasıl bir ilişki olduğunu belirlemektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Araştırmanın önemi, araştırmayı yapan kişinin şahsi amacının ortaya konmasıdır. Araştırmacının amacı ile araştırmanın amacı birbirinden farklı olgulardır. Araştırmanın amacı, elde edilecek verileri ifade ederken, araştırmacının amacı bu elde edilen verilerin ne amaçla toplandığını ifade eder. Problemin çözümünde elde edilen veriler tek başına bir şey ifade edemez. Çözüm bu verilerin nasıl kullanılacağına bağlıdır. Araştırmanın önemi, araştırmayı yapan kişinin elde ettiği verileri nasıl kullanacağını ifadesidir (Karasar, 2012: 71).

Yapılan bu çalışma, 9-12 yaş aralığındaki öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile dönem karne notları arasındaki ilişkiyi ortaya koyması açısından önemlidir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Sınırlılıklar, araştırmayı yapan kişinin normalde yapmak isteyip de çeşitli sebeplerden dolayı vazgeçmek zorunda kaldığı ya da yapamadığı durumlardır (Büyüköztürk vd., 2012: 77; Karasar, 2012: 73).

Bu çalışma, Şarkışla İlçe Merkezinde bulunan Devlet Okullarında öğrenim gören 9-12 yaş aralığındaki öğrencilerin çizgisel gelişimleri ve 2023-2024 eğitim-öğretim yılı 1. dönem karne notları ile sınırlıdır.

1.5. Varsayımlar

Varsayımlar veya farklı bir tabirle sayılılar, yapılan araştırma sürecinde doğruluğunun ya da gerçekliğinin ispat edilmesi gerekmeyen önermelerdir. Varsayım, hipotezin aksine denenmesine gerek olmayan bir yargıdır. Bu yargının doğruluğu araştırma sonuçlarının geçerliğini etkilemesi hasebiyle bağlayıcıdır. Sağlam ya da doğru varsayımlara sahip olmayan bir araştırma çürük bir binaya benzer (Büyüköztürk vd., 2012: 76; Karasar, 2012: 71).

Bu çalışma örneklemeden elde edilen verilerin, 9-12 yaş aralığındaki öğrencilerin; yaptıkları resimlerin çizgisel gelişimlerini yansıttığı, dönem karne notlarının da ilgili dersin başarısını yansıttığı varsayılmaktadır.

1.6. Tanımlar

Tanımlar, araştırmanın anahtar kelimelerinde geçen kavramların anlamı ya da ne ifade ettiğinin açıklandığı bölümdür. Araştırmanın problem cümlesindeki ya da araştırmaya temel oluşturan kelimelerin hepsinin tanımlanması icap etmemektedir. Çok fazla bilinmeyen ya da yoruma açık olabilecek kavramların tanımlanması okuyucuların araştırmada ne anlatılmak istendiğini anlamaları açısından yeterli olacaktır (Büyüköztürk vd., 2012: 72).

Çizgisel gelişim: Çocuğun bilişsel ve fiziksel gelişimiyle aynı doğrultuda sanatsal etkinliklerinde de belirginleşen bir değişim gözlemlenmektedir. Kâğıt üzerine yapılan ilk dokunuşlar, çizgiler ve karalamalar çocuğun ergenlik çağına kadar gelişerek devam eden evrelerden oluşan bir sürece dönüşür. (Yavuzer, 2011: 31). Oluşan bu evrelerin bütünü çocuğun çizgisel gelişimi olarak tanımlamak mümkündür.

Dönem karne notları: Araştırmaya konu olan, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı devlet okullarında bir eğitim öğretim yılı iki dönemden oluşmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinin 45. Maddesine göre; öğrencilerin durumlarını velilere duyurmak için yarıyıl ve öğretim yılı sonunda olmak üzere iki defa karne verilir. Karnede, öğrencinin derslerdeki başarısı ile davranış gelişimi değerlendirme sonuçları ve okula devam durumu gösterilir. Her dönem sonunda öğrencilere verilen karnede yer alan, o dönem aldığı her bir ders için yapılan yazılı, uygulama, performans ve proje notlarının aritmetik ortalaması ile ortaya çıkan puan, o derse ait dönem karne notu olarak tanımlanmıştır.

Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 19.01.2022 tarihinde yayınlamış olduğu İlköğretim Kurumları (İlkokul ve Ortaokul) Haftalık Ders Çizelgesinde “Zorunlu Dersler” şeklinde belirtilen derslerin karne not ortalamaları akademik başarı olarak tanımlanmıştır. Buna göre karne notu aynı zamanda akademik başarıyı belirleyen önemli bir etmendir.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sanat

Antik dönemlerden bu zamana kadar sanatın tanımına ilişkin tartışmalar süregelmektedir. Sanatın özgünlüğü, tekliği, evrenselliği, yeniliği gibi özellikleri sebebiyle herkes tarafından kabul edilebilecek tek bir tanımını yapmak mümkün görünmemektedir (Artut, 2006: 18). Buna rağmen birçok sanatçı, sanat eleştirmeni, eğitimci ve alan uzmanı sanat tanımı yapmıştır. Platon, sanatın bir yansıtma işi olduğunu, insanları gerçeklikten uzaklaştırarak kopyayı yeniden kopya etmek ve imgeyi yeniden imgelemek anlamına geldiğini dile getirirken öğrencisi Aristo ise bu görüşe karşı olmakla birlikte sanatı, doğanın başlamış olduğu şeyi insanın tamamlaması olarak tanımlamıştır (Özsoy, 2015: 10-11). Kapsayıcı manada sanat, bireylerin doğa karşısındaki duygularını ve düşüncelerini renk, form, çizgi, sözcükler, ses, ritim gibi araçlar vasıtasıyla estetik ve etkin bir şekilde, özgün bir üslupla ifade etme çabası olarak tanımlanabilecek ruhsal bir etkinliktir (Aytaç, 1981, akt. Artut, 2006: 19). Sanatçının estetik kaygılarla, doğadaki gözlemlerini ve duygularını harmanlayarak dışa vurması şeklinde bir tanım yapmak mümkündür (Atan, 2006: 311). Ancak çağdaş sanat akımlarıyla birlikte sanatta asıl olanın estetik-güzellik ülküsü olmadığı kanaati yaygınlaşmıştır. Nitekim bu doğrultuda Thomas Munro'nun "*doyurucu estetik yaşantılar oluşturmak amacıyla dürtüler yaratma becerisi*" olarak yaptığı sanat tanımını kabul etmek daha güncel bir yaklaşım olacaktır. Burada doyurucu estetik yaşantılar derken, mutlak güzellik anlayışından bahsedilmemektedir. (Sözen ve Tanyeli, 2020: 267). Bir sanat eseri kendine has özelliklere yani özgünlüğe sahipse, eserin değeri izleyicinin hoşuna gidip gitmemesine bağlı değildir. Bu değer kişiden kişiye değişir, yani nesnedir ve bu nesnellik sanatın ta kendisidir (Venturi, 2021: 7). Bu durumu desteklemesi açısından Oscar Wilde'nin "*Cisimlerin çehreleri onu seyredenin kültürel düzeyine göre değişir*" sözünü dikkate almak mümkündür (Artut, 2006: 18). Nitekim

kişilerin sosyokültürel yapısı, ekonomik düzeyi ya da eğitim düzeyi gibi etkenler aynı sanat yapısından aldıkları estetik haz seviyesinin değişiklik göstermesine neden olmaktadır.

Gombrich (1950/2020), “Sanatın Öyküsü” kitabında söze “*Aslında, sanat diye bir şey yoktur. Yalnızca sanatçılar vardır.*” cümlesiyle başlar. Burada anlatılmak istenen, insanların zihninde oluşan sanat kavramının, sanatçının ve sanat eserinin önüne geçmemesi gerektiğinin, toplumu korkutan ve tapılan büyülü bir şey olmadığını anlaşılmasıdır.

“Sanat” teriminin genellikle plastik sanatlar ya da görsel sanatlar alanıyla ilişkilendirilmesine karşın, aslında bütün sanatları kapsayan geniş bir alan olduğu göz önünde bulundurulmalıdır (Read, 1963, akt. Kırıçoğlu 2002: 2). Yine de sanat ile ilgili kaynaklara bakıldığında çoğunlukla görsel sanatlar alanının temel alındığı gözlemlenmektedir. Özsoy ve Alakuş (2009), sanatın her hâlükârda bir yansıtma işi olduğundan, ancak yansıtılan şeyin kimilerine göre doğanın olduğu gibi kendisi, kimilerine göre de doğanın idealleştirilmiş hali olduğundan bahsetmekte ve sanat tanımı için “*bir duygunun, bir tasarının, bir güzelliğin ortaya konmasında kullanılan yöntemlerin tümü*” ifadesini kullanmaktadır.

2.2. Eğitim

Eğitim; sosyoloji, psikoloji, felsefe gibi daha birçok farklı disiplinin ortak ilgi alanına dahil olan disiplinler arası bir terimdir. Geniş bir tanımla eğitim, kişinin içinde yaşadığı topluma ait değerleri, yetenekleri, tutumları ve buna benzer davranışları kazandığı ve geliştirdiği sosyal süreçlerin tamamıdır (Toprakçı, 2008: 14). En kapsamlı manada eğitim; kişinin, yaşantısı aracılığıyla kendi davranışlarında değişiklik oluşturma sürecidir. Eğitim kendi içinde iki ana başlığa ayrılır. Bunlar informal ve formal eğitimidir. İnformal eğitim; kişinin yaşadığı ortamda, gözlem ve taklit yoluyla kendi kendine, denetimsiz ve sistemsiz olarak kültürlenmesidir. Formal eğitim ise; bireyin planlı ve programlı bir şekilde kasıtlı olarak, toplumun değerleri doğrultusunda istendik bir şekilde davranışlarında değişiklik oluşturma sürecidir. Formal eğitim, belli bir mekânda, belli bir amaç doğrultusunda, alanında uzman kişiler eşliğinde, sistemli olarak

planlı ve programlı bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Formal eğitim de kendi içinde yaygın ve örgün eğitim olarak iyi türe ayrılmaktadır. Yaygın eğitim; eğitim sistemine hiç dahil olmamış ya da eğitim sisteminin herhangi bir seviyesinde olan veya bu seviyelerin herhangi birinden ayrılmış bireylere, yaş etkeni göz önüne alınmaksızın, ilgi istekleri doğrultusunda, ihtiyaç duydukları anda, genelde kısa süreli verilen eğitim faaliyetleridir. Örgün eğitim ise; okul öncesi eğitimden başlayarak yüksek öğretimi de içine alan ve okullarda gerçekleştirilen eğitimidir. Yaygın eğitimden farklı olarak burada yaş etkeni bireyin hangi kademede eğitim göreceği hususunda etkilidir. Millî eğitim amaçları doğrultusunda hazırlanmış programlar çerçevesinde düzenli bir şekilde okullarda verilmektedir. Kademelilik esastır. Bir öğretim kurumundaki eğitim başarıyla tamamlanmadan bir üst seviyedeki eğitim kurumuna geçilememektedir (Dilci, 2011: 11-14).

2.3. Sanat Eğitimi

Basit ve dar bir tanım ile sanat eğitimi, bireyin sanat ile eğitimidir. Görsel sanatların eğitimi ve öğretimini kapsar (Özsoy ve Alakuş, 2009: 40). Atan (2006), sanat eğitimi sanatı öğretmek davranışa yansıtma olarak tanımlamaktadır. Bu sistemle sanat eğitimi verilmekte ve aynı zamanda sanat aracılığıyla diğer bilgiler öğretilmektedir.

Sanat eğitimin temel aldığı esaslar, kişinin ruhsal ve fiziksel eğitiminin bütünlük içinde estetik kaygısının, düşüncelerinin ve görüşlerinin geliştirilmesi; yeteneğinin ve yaratıcılık becerilerinin olgunlaştırılması ve sanatsal değerlere karşı hoşgörülük yaklaşımının teminidir (Artut, 2006: 97).

18. yüzyıla kadar sanat eğitimi usta-çırak ilişkisi ile loncalar vasıtasıyla yapılmaktaydı. Avrupa'da kapitalizmin ortaya çıkmasıyla beraber loncalar ortadan kalkmış ve bir gereklilik olarak bu misyon akademilere geçmiş, sanat eğitimi okullarda verilmeye başlamıştır (Sözen ve Tanyeli, 2020: 267). Aslına bakılırsa kapitalizmle birlikte sanat bir meta, sanatçı ise bir meta üreticisi haline gelmiştir (Fisher, 2022: 66). Ancak bu görüş başka bir araştırmanın konusu olabilir. Günümüzde sanat eğitimi okullarda Görsel Sanatlar dersi kapsamında verilmektedir. Görsel Sanatlar dersinin

diğer derslerin yanında ikinci plana atılması ve değersizleştirilmesi sebebiyle öğrencilerin bu derse daha doğrusu sanat ve sanat eğitime karşı olan tutumlarını kötü yönde etkilemektedir (Kırıçoğlu, 2002: 1).

20. yüzyılın başından bu yana “sanat eğitimi” terimi, en kapsamlı haliyle, bütün sanat alanlarını kapsayan, okul içi ve okul dışı yaratıcı sanatsal etkinliklerin öğretimi olarak tanımlanmaktadır. Dar anlamda ise okullarda farklı sanat alanında verilen dersleri kapsamaktadır. Her iki tanım da göz önüne alındığında, sanat eğitiminin yetişkinlerden çok yetişmekte olanların yani çocukların genel eğitim süreçlerini kapsadığı anlaşılmaktadır (San, 2010: 17). Psikolog Nelson Goodman, sanat eğitiminin duyuşallığının yanı sıra bilişsel bir disiplin olduğunu ve okullarda ders olarak okutulması gerektiğini dile getirmektedir (Özsoy ve Alakuş, 2009: 43). Zira daha önce de bahsedildiği üzere günümüzde sanat eğitimleri okullardaki Görsel Sanatlar dersi kapsamında verilmektedir. Bu bağlamda yetişkinler için verilen özel kurs benzeri eğitimlerin sanat eğitimi kapsamına girdiğini söylemek pek de mümkün değildir.

2.4. Yaratıcılık

Yaratıcılık kavramı, yapılan bu araştırmaya konu olan öğrenci resimlerinin değerlendirilmesinde kullanılacak bir kriter olması hasebiyle büyük önem arz etmektedir.

Çocuk resimlerini değerlendirirken, oluşturduğumuz yargılarımızı çocuğun bilişsel seviyesine göre vermemiz icap etmektedir. Bir çocukta olgunlaşmış bir düzenleme gücü ya da yetişkinlere has belli estetik kurallara uygunluk aramak yanlış bir yaklaşım olarak görünmektedir. Çocuk her zaman için çocukça çizecektir. Çocuğun bütün çizimleri şüphesiz sanatçı çizimi değildir, ancak saflığı yönünden gerçek yaratıcılıktır (Yavuzer, 2011: 181).

Yaratıcılık, herkesin üzerinde uzlaştığı kesin bir tanımını yapmanın zor olduğu bir kavramdır. Nitekim birçok eğitimci, sanatçı, sanat eleştirmeni vb. alan uzmanı yaratıcılık üzerine tanımlamalar yapmıştır. Bu tanımların en dikkat çekici olanını ünlü şair Afşar Timuçin’in yaptığı eski dildeki Allah’ın yoktan var etmesi anlamına gelen

“halk” ve insana özgü olan var olan şeylerden yeni bir şey üretmek anlamında “ibda” sözcüklerinin temel alındığı yaratıcılık tanımıdır. Afşar Timuçin’e göre sanatçının yaratması yoktan var etmek değildir, hayal gücünü kullanmak suretiyle doğadaki var olan malzemelerin birleştirilmesiyle yeni ve özgün bir şey oluşturmaktır (Özsoy ve Alakuş, 2009: 93).

Artut (2013) yaratıcılık için genel bir tanımlama yaparken “alışılmışın ve yerleşik olguların dışında özgün bir eylem ve düşünce” ifadesini kullanmakta ve “farklı düşünce boyutları olan son derece esnek bir alandır” cümlesiyle yaratıcılık kavramına çok keskin sınırları olmayan bir çerçeve çizmektedir.

Yaratıcılık, bireylerin doğuştan getirdikleri bir özelliktir. Az ya da çok bütün insanlarda belirginleşen bir takım yaratıcı özellikler gözlemlenebilmektedir. Yaratıcılık yetisinin keskin sınırları ya da limiti yoktur, kişiden kişiye farklılık gösterebilir, doğuştan geldiği için sonradan öğrenilemez ancak uygun eğitim koşullarının sağlanmasıyla geliştirilebilen bir beceridir (Artut, 2013: 185; Yılmaz, 2010: 20). Bütün bireyler, doğuştan sanatsal yaratıcılık yetilerine sahip olmayı isterler. Okullarda sanat derslerindeki etkinlikler, öğrencilerin yaratıcılık becerilerini ortaya çıkaracak sınırsız imkanlar sunmaktadır. Okullardaki sanat eğitimiyle öğrencilerin hayal güçleri geliştirilebilir ve yaratıcı çabalarını destekleyerek yönlendirilmesi sağlanabilir (Erbay, 2000: 22-23). Bir bireyin yaratıcı olarak tanımlanabilmesi için; başka, farklı, yeni, özgün, değişik gibi sıfatları taşıması gerekmektedir (Yılmaz, 2010: 20). Sanatsal anlamda yaratıcılık; dönüştürme sürecinde, bireyin iç yaşantısının farklı bir şekilde dışavurumudur (Atan, 2006: 362).

Yaratıcı süreçte bireyde bazı özellikler belirginleşir. Bunlar; merak duyma, hayal etme, araştırma, hatalardan korkmama, başarısız olunca yeniden deneme isteği duyabilme, bilinenin dışına çıkmaktır. Bu niteliklere sahip olan birey, farklı alanlarda daha önce yapılmamış, özgün olması ürünler ortaya koyabilmektedir (Buyurgan, 2022: 16).

Yıldız ve Şener (2016), yaratıcılığı tanımlarken, farklı malzemeler kullanarak, sonsuz kullanım alanlarını hayal ederek, eksik elemanları sezinleyip bu eksikliği doldurmak adına her türlü farklılığı yeniden deneyerek, fantezilerle dolu somut veya

soyut ürünler oluşturabilmektir ifadelerini kullanmışlardır. Sonuç olarak yaratıcılık, bilinenlerden hareketle eski ile yeni arasında bir bağ kurmak, alışılmışın dışındaki farklılıkları tespit ederek, deneme yoluyla özgün faaliyetler oluşturmak olarak da tanımlanabilir (Artut, 2013: 186).

2.5. İlgili Literatür

Literatür taraması, araştırma konusuyla ya da araştırmanın problem cümlesiyle alakalı bilgilere ulaşmayı, yapılacak olan araştırmaya kuramsal çerçeve oluşturmayı araştırma konusuna benzer konularda daha önce yapılmış çalışmaları yani ilgili literatürü tespit etmeye yarar. Belirlenen araştırma konusuyla alakalı daha önceden yapılmış çalışmaların incelenmesiyle araştırmanın problemlerinin daha önce çözümlenip çözümlenmediği tespit edilebilir ve araştırmacının nasıl bir yol izleyeceği, hangi araçları kullanacağı ve araştırma sonucunda önceki yapılan araştırmaların sonuçları ile karşılaştırma yaparak sonuçlardaki benzerlik ve farklılıklar konusunda fikir edinmesine yardımcı olur (Büyüköztürk vd., 2012: 45).

Araştırma konusunun belirlenmesinden sonra literatür taramasına başlanmıştır. Bu doğrultuda üniversite ve şehir kütüphanelerinden yazılı kaynaklar, arama motorları vasıtasıyla çevrimiçi kaynaklar taranmıştır. YÖK Tez Merkezi aracılığıyla da araştırma konusu ile ilgili daha önce yapılmış araştırmaların taraması yapılmıştır.

Ayhan (2008), “Üstün Yetenekli Çocuklarda Çizgisel Gelişim (9-12 Yaş Grubu Çocuklar Üzerine Bir Araştırma)” isimli araştırmasında örneklemini, üstün yetenekli öğrencilerden oluşan 30 kişilik bir gruptan oluşturmuştur. Her bir öğrenciye “Zamanda Yolculuk” ve “Renklerin Dansı” konulu iki adet resim yaptırılmış ve elde edilen 60 resim Tablo 2 dikkate alınarak renk, şema, mekân ve yaratıcılık kriterlerine göre 3 farklı uzman tarafından değerlendirilmiştir. Uzmanlar tarafından verilen puanların aritmetik ortalaması alınmış ve elde edilen son puan kullanılarak 9-12 yaş grubundaki üstün yetenekli öğrencilerin yaş olarak içinde buldukları dönemin özelliklerini gösterip göstermedikleri incelenmiştir. Araştırma sonucunda örneklem grubundaki öğrencilerin farklı çizgisel gelişim basamaklarının özelliklerini gösterdikleri görülmüştür. Öneri olarak üstün yetenekli öğrencilere eğitim verecek öğretmenlerin alanında çok gelişmiş

olmaları ve özenle seçilmeleri gerektiği, her çocuğu aynı düzeyde gelişim göstermesinin beklenmemesi, çocukların içinde buldukları evrenin özelliklerini sağlıklı bir biçimde kazanabilmeleri için eğitimlerinde sanat eğitimine önem verilmesi gerektiği, farklı yöntemlerle güdülenmelerinin faydalı olacağı, sanat atölyelerinin amaca yönelik düzenlenmesi ve araç-gereçlerin tamamlanmasının da etkili olacağı fikirlerine yer verilmiştir.

Bulut (2007), “İlköğretim Birinci Kademe Öğrencilerinin Çizgisel Gelişimlerine Etki Eden Sosyo-Ekonomik Faktörler” isimli araştırmasında 7-11 yaş grubu öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile sosyo-ekonomik faktörler arasında bir ilişki olup olmadığını araştırmıştır. Alt problemleri oluştururken bahsi geçen sosyo-ekonomik faktörleri; gelir düzeyi, cinsiyet, yaş, kendisine ait odasının olması, kendisine ait bilgisayarının olması, kardeş sayısı, ev mülkiyeti, anne-baba okur-yazarlık durumu, anne-baba eğitim durumu, anne-baba iş durumu, müzik aleti çalabilme, profesyonel spor yapma, ailede sanatçı olması şeklinde belirlemiştir. Çalışmanın örneklem grubunu Sivas merkezindeki 6 ilköğretim okulundan 624 öğrenciden oluşmaktadır. Öğrencilerin çizgisel gelişimlerini belirlemek amacıyla serbest konulu birer adet resim yaptırılmış, sosyo-ekonomik faktörler için ise 15 soruluk bir anket uygulanmıştır. Sonuç olarak, araştırmaya konu olan öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile belirlenen sosyo-ekonomik faktörler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı anlaşılmıştır. Çizgisel gelişim yeteneğinin doğuştan gelen bir özellik olduğu ve yaş ilerledikçe geliştirilebileceği yargısına varılmıştır.

Aferin (2015), “İlkokul ve Ortaokul Öğrenci Resimlerinin Çizgisel Gelişim Basamaklarına Göre Değerlendirilmesi (Diyarbakır İli Örneği)” isimli araştırmasında, ilkokul 2. sınıftan ortaokul 8. sınıfa kadar olan öğrencilerin çizgisel gelişimlerinin yaş grubu olarak içinde buldukları çizgisel gelişim basamağına uygun olup olmadığını, buna ek olarak cinsiyet ve okul değişkenlerinin çizgisel gelişime etkisi olup olmadığını incelemiştir. Örneklem grubunu, Diyarbakır İli merkezinde bulunan, sosyo-ekonomik açıdan farklı 3 devlet okulunun her bir şubesinden seçkisiz atama yöntemi ile belirlenen 5'er adet öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilere birer adet resim yaptırılmış ve yaş grubu olarak içinde bulunduğu dönemin özelliklerini içeren üç farklı ölçeğe göre öğrenci resimleri değerlendirilmiştir. Araştırma sonunda, çizgisel gelişimin her döneminin sonunda, öğrencilerin içinde buldukları dönemin özelliklerini tamamlayarak bir

sonraki döneme geçtikleri, Çizgisel gelişim ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olduğu, kız öğrencilerin dönem özelliklerini erkek öğrencilerden daha fazla gösterdikleri, daha ilgili, daha istekli oldukları, Sosyo-ekonomik açıdan gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin, gelir düzeyi daha düşük olan öğrencilere nispeten dönem özelliklerini daha iyi gösterebildikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

Özkaya (2007), “Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Çocukların Resimsel Gelişimlerinin Değerlendirilmesi (İstanbul İli, Sarıyer İlçesi Örneği)” isimli araştırmasında, çocukların sahip oldukları sosyo-ekonomik düzeyin, resimsel gelişimlerine etkisi olup olmadığını saptamayı amaçlamıştır. Örneklem grubunu, ikisi düşük sosyo-ekonomik düzeyde, diğer ikisi ise yüksek sosyo-ekonomik düzeyde olan toplam 4 ilköğretim okulunun 1. sınıfında okuyan rasgele seçilmiş 100 öğrenciden oluşturmuştur. Araştırma sonunda; anne eğitim düzeyinin, baba eğitim düzeyinin, çocuğun sinema, sergi, tiyatro vb. sosyal etkinliklere katılma düzeyinin, kardeş sayısının, sokakta oyun oynamasının, ailesinin yanında olmadığı zamanları kreş vb. yerlerde geçirmiş olmasının, resim dersine resim öğretmenin girmesinin, özel resim dersi almasının, çocuğun resimsel gelişimine etkisi olmadığı saptanmıştır. Çocuğun boyama kitabına sahip olmasının, dergi, gazete, kitap vb. yayınları okuyan bir aileye sahip olmasının ise çocuğun resimsel gelişimine etkisi olduğu saptanmıştır.

Kantoğlu (2016), “9-12 Yaş Çocuk Resimlerinin Figüratif, Sanatsal Kültürel Değerler Açısından İncelenmesi” isimli araştırmasında, Trabzon ili merkez ilçesi ve küçük beldelerinde yaşayan, 7-14 yaş aralığında ilköğretime devam öğrencilere aile, sevdiği öğretmen, arkadaşları ve yaşadığı çevre konularıyla ilgili resimler yaptırmış, topladığı 1161 resimden 250 adet resmi örneklem olarak seçmiştir. Bu 250 resmi yapan öğrencilerin 125’i kız, 125’i erkek öğrencilerden seçilmiştir. Örneklem grubu 9-12 yaş aralığındaki öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmacı, öğrencilerin duygu, düşünce ve bilişsel düzeyini değerlendirmek amacıyla Goodenough Harris Adam Çizme Testinden yararlanarak ve Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Resim-İş Bölümü akademisyenlerinin görüşleri doğrultusunda, figüratif, sanatsal ve kültürel başlıkları altında oluşturulmuş 36 soruluk anket ile öğrenci resimlerini değerlendirmeye almıştır. Çalışma sonunda, çizim becerisi açısından kız çocukların erkeklerden daha başarılı oldukları, yaşın ilerlemesiyle birlikte sanatsal çalışmaların da ön plana çıktığı, merkezi

bölgelerde yaşayan öğrencilerin kırsal bölgelerde yaşayan öğrencilere göre çizim başarılarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Taşkesen ve Uzuner Yurt (2018), “Ortaokul Öğrencilerinin Çizgisel Gelişimleri ve Yaratıcı Yazma Becerileri Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma” isimli araştırmalarında, ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin görsel gelişim düzeyleri ile yaratıcı yazma becerileri arasındaki ilişkiyi açığa çıkarmayı amaçlamışlardır. Araştırmanın örneklem grubunu, 2017-2018 eğitim öğretim yılında Erzincan ilinde öğrenim görmekte olan 10-11 yaş aralığındaki öğrencilerden, basit seçkisiz atama yöntemi ile seçilmiş 22’si kız 13’ü erkek olmak üzere toplam 35 öğrenciden oluşturmuşlardır. Kullandıkları resim değerlendirme formu ve yaratıcı yazma ölçeği ile elde ettikleri veriler neticesinde örneklem grubundaki öğrencilerin hem çizgisel gelişim hem de yaratıcı yazma yeteneği bakımından orta düzeyde olduklarını tespit etmişlerdir. Çizgisel gelişim becerileri ve yaratıcı yazma yeteneği açısından cinsiyete göre anlamlı bir fark bulamamışlardır. Sonuç olarak öğrencilerin cinsiyetine göre çizgisel gelişim ve yaratıcı yazma becerisi düzeylerinin değişmediği, çizgisel gelişimleri ile yaratıcı yazma becerileri arasındaki ilişkinin de düşük seviyede olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Gögebakan (2010), “Aile ve Çevresel Etkilerin Çocuğun Bilişsel, Zihinsel ve Çizgisel Gelişimine Yansımaları (Malatya Nene Hatun Anaokulu Örneği)” isimli çalışmasında, Malatya İli Nene Hatun Anaokulu öğrencilerinden 6 yaş grubundaki 9’u kız 8’i erkek olmak üzere 17 kişilik bir örneklem grubu oluşturmuş ve bu öğrencilere “akşam yemeğinde ailem” konusuyla birer adet resim yaptırmıştır. Resim çalışmalarına başlanmadan önce öğrencileri yönlendirmemek kaydıyla “akşam yemeğinde kimlerin seninle yemek yemesini istersin, neden?” ve “akşam yemeğini nerede yemek istersin, neden?” şeklinde iki adet soru sorulmuştur. Yapılan resimler örneklem grubundaki öğrencilerin yaş itibarıyla içerisinde bulunduğu, Piaget’in bilişsel gelişim basamaklarından işlem öncesi dönemin sezgisel dönem bölümü ve çizgisel gelişim basamaklarından şema öncesi dönem özelliklerine göre incelenmiştir.

Akkaya (2021), “Bilişsel Gelişim Antrenmanlarının Çocuklarda Görsel Algı Üzerine Etkisi” isimli araştırmasında, bilişsel gelişim antrenmanlarının çocukların görsel algısı üzerine etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklem grubunu, Çorum ili Fatih Sultan Mehmet İlkokulu 2. Sınıfına devam eden 8 yaş grubundaki, 29’u

kız ve 35'i erkek olmak üzere toplam 64 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklem grubu 32 kişilik araştırma grubu ve 32 kişilik kontrol grubu olarak ikiye ayrılmıştır. Her iki gruba psikolog Marianne Frostig tarafından hazırlanmış olan Frostig Görsel Algı Testi uygulanmıştır. Araştırma grubuna 8 hafta süresince, haftada 2 gün ve günde 45 dk olacak şekilde bilişsel gelişim antrenmanları uygulanmıştır. Elde edilen verilerin analizi sonucunda bilişsel gelişim antrenmanları uygulanan 2. sınıf çocuklarının görsel algı düzeylerinde pozitif yönde etki olduğu gözlemlenmiştir.

Samsun ve Güven (2022), “ Sanat Eğitiminin Çocuk Gelişimi Üzerindeki Etkileri Üzerine” isimli çalışmalarında, görsel sanatların bir dalı olan resim sanatı bünyesinde, çocuk resimlerinin özelliklerini ve çocukluktan gençliğe çizgisel gelişim süreçlerini incelemiştir. Bu çalışmada sanat eğitiminin çocuk gelişimine etkilerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda erken çocukluktan ergenliğe kadar çocukların sanatsal faaliyetleri duygu ve düşüncelerini dışa aktarmak için bir iletişim aracı olarak gördükleri, neredeyse bütün bireylerde görülen kendini ifade etme ya da çizimle anlatma kaygısının, erken çocukluk döneminde küçük kas gelişimine bağlı olarak gelişme gösterdiği ve ilerleyen dönemlerde biçimsel kaygıların da dahil olduğu çizimlere dönüşmekte olduğu görülmüştür. Çocuk çizimlerinin, karalamalarının kendilerini ifade etmede yetenekleriyle doğrudan alakalı olmadığı ancak yetenekli çocukların, eğitim almalarının sanatsal gelişimlerine katkı sağladığı gözlemlenmiştir.

Kaya (2022), “Temel Eğitim Kapsamındaki Çocukların Sanatsal Gelişim Basamaklarının 21. Yüzyıl Koşullarına Göre İncelenmesi” isimli çalışmada, Lowenfeld'in çizgisel gelişim evrelerinin, temel eğitimdeki öğrenciler için günümüz şartlarında gösterdiği öngörülen değişimlerin, çocukların yaptıkları resimler ve alan uzmanlarının görüşlerine bağlı olarak incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmanın örneklem grubunu 2020-2021 eğitim öğretim yılında Hatay ilinde, farklı sosyo-ekonomik seviyelerdeki (üst-orta-alt) ilkokullarda öğrenim görmekte olan 6-10 yaş grubundaki toplam 766 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilere yaptırılan resimler doküman inceleme tekniği ile dört alan uzmanı tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler ışığında, günümüz çocuklarının çok fazla dış uyarıcıya maruz kalmasına rağmen, 1960'lı yıllarda Lowenfeld'in geliştirdiği çizgisel gelişim basamaklarında, yaş aralıkları geniş tutulduğu ve zihinsel gelişimle ilerlemesinin paralel olduğu göz önüne alınarak,

aynı yaştaki çocukların çizimlerinin genel olarak aynı döneme denk geldiği sonucuna ulaşılmıştır.

Ersoy Çetiner (2022), “Türkiye’de 2000’li yıllarda 4-9 Yaş Grubu Çocuk Resimlerinin Lowenfeld’in Gelişim Aşamalarına Göre Değerlendirilmesi” isimli araştırmasında, 1960’lı yıllarda Lowenfeld’in belirlediği sanatsal gelişim evreleriyle 2000’li yıllarda Türkiye’deki 4-9 yaş aralığındaki çocuk resimleri arasındaki benzerlik ve farklılıklarının tespit edilmesini amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini Türkiye’nin birçok farklı ilinden yarışma ve sergilere katılan, araştırmacının çevresinde yaşayan 4-9 yaş aralığındaki öğrenciler oluşturmaktadır. Bu çocukların yapmış olduğu 900’den fazla resim içerisinden 219 tanesi değerlendirmeye alınmıştır. Değerlendirmeyi alan uzmanı akademisyen ve öğretmenler yapmıştır. Araştırma sonucunda 4-9 yaş aralığındaki çocukların Lowenfeld’in çizgisel gelişim evrelerine göre dahil oldukları yaş grubunun özelliklerini genel olarak taşıdığı, farklı olarak çeşitlilik görülse de çoğunlukta öğrencilerin üst yaş grubu özelliklerini de gösterdiği ve bu bağlamda günümüz çocuklarının çizgisel gelişim evreleri açısından her yaş grubu için üst seviyede olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aydemir (2012), “Amerika’nın Texas Eyaleti Houston İlinde Yaşayan (7-9) Yaş Aralığındaki Çocukların Resimlerinin (Şema, Renk, Uzam) Açısından İncelenerek Konya Örneği ile Karşılaştırılması” isimli çalışmasında, iki farklı ülkede yaşayan 7-9 yaş özelliklerine sahip çocukların sanat eğitimleri, gelişimleri bakımından gösterdikleri aynı ve farklı olan özelliklerin neler olduğunu açığa çıkarmayı amaçlamıştır. Burada şema, renk ve uzam öğelerinin değerlendirilmesinde Lowenfeld’in çizgisel gelişim basamaklarındaki özellikler dikkate alınmıştır. Houston ve Konya şehirlerinden 10 farklı ilköğretim okulunda 7-9 yaş aralığındaki öğrencilere “aileniz ile ilgili bir resim çizini” konulu resim uygulaması yaptırılmış ve yapılan uygulama neticesinde niteliksel olarak başarılı görülmüş olan 60 resim değerlendirmeye tâbî tutulmuş, belirlenen kriterler bakımından analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, Amerika Texas Houston ve Türkiye Konya’da yaşayan çocuklar arasında, teknik, kompozisyon, oran-orantı, figür çizimi, renk, perspektif, yazı ve simge kullanımı ana başlıkları altında incelendiğinde anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Kara (2003), “İnsanın Sanatsal Gelişiminin Işığında Sanat Eğitimi” isimli araştırmasında, eğitim fakültelerinde okutulan “İnsanın Sanatsal Gelişimi” dersi için sanat öğretmenleri ve geleceğin öğretmenleri için bir kaynak oluşturmayı amaçlamıştır. Betimsel araştırma modelinde yapılan çalışmadaki veriler tarama yöntemiyle birincil ve ikincil kaynaklardan elde edilmiş, çocuğun çizgisel gelişimiyle ilgili kullanılan veriler ise Pendik Kavakpınar İlköğretim Okulundaki ve Burgazada Deniz Kulübündeki öğrencilerden toplanmıştır. Araştırma neticesinde, eğitim kurumlarının genelinde proje tabanlı eğitim uygulamalarından ziyade, ders işlenişinde öğretmen merkezli sözel bilgi aktarımı yönteminin kullanıldığı sonucuna varılmıştır. Araştırma sürecinde, ilköğretimden yüksek öğretime kadar eğitimin her kademesinde karşılaşılan sorunlardan bazıları; hizmet içi eğitim faaliyetlerinden beklenen sonuçlara ulaşamaması, sanat eğitimi derslerinin çoğu idareci ve öğretmenler tarafından önemsenmemesi, dikkate alınmaması, hafife alınması, sınıf mevcutlarının fazla olması, sanat eğitimi derslerinin branş öğretmenleri tarafından değil de başka branşlardaki öğretmenler tarafından verilmesi, uygulamalarda kullanılacak malzemelerin temin edilmesinde problemler yaşanması, model çalışmalarının ya hiç yapılmaması ya da yetersiz seviyede kalması, taşrada yaşayan öğrencilerin kültürel faaliyetlerden uzak kalması ve yararlanamaması, okullarda resim atölyesinin ya hiç olmaması ya da yetersiz kalması, gerek fakülteler arasında gerekse aynı fakülte içerisinde öğretmen ve öğrenciler arasında iletişim kopukluklarının yaşanması, yetenek sınavlarına ilginin düşük olması ve başvuruların herhangi bir yüksek öğretim kurumuna girmek amacıyla bilinçsiz ve istemsiz olarak yapılması vb. şeklinde tespit edilmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Yapılan bu araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden tarama tekniğinde betimsel bir model kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilere, 1 ders saatinde (40dk), Ek-4'te örneği verilen resim uygulama kâğıdı kullanılarak, “içinde yaşamak istediğiniz çevreyi çiziniz” konusu verilerek bir resim yaptırılmıştır. Araştırmanın örneklemini gerçek kişiler (öğrenciler) oluşturduğu için Sivas Cumhuriyet Üniversitesi ve Millî Eğitim Bakanlığından Ek-5, Ek-6 ve Ek-7'de paylaşılan gerekli araştırma izinleri alınmıştır.

Kuram ya da hipotezlerden yola çıkarak, olay ya da olguları dışarıdan ölçümleyerek, gözlem ya da deney yaparak, betimleme veya nedensellik yoluyla sonuca ulaşmaya çalışan araştırmalara nicel araştırma denilmektedir. Araştırma konusuyla alakalı mevcut durumu tespit etmeyi, olayları tasvir etmek suretiyle problemi anlamayı amaçlayan araştırmalar, betimsel araştırma olarak tanımlanmaktadır (Arıkan, 2017: 27).

Seçilen bir grubun belirli özelliklerini tespit etmek üzere veri toplamayı amaçlayan çalışmalara tarama ya da survey araştırması denilmektedir. Tarama araştırmalarının en önemli avantajı, çok sayıda kişiden oluşan örneklemlerden elde edilen verileri araştırmacıya sunmasıdır (Büyüköztürk vd., 2012: 14).

Tarama araştırmalarının genel özellikleri; büyük bir topluluğun belirlenen konu hakkındaki görüşlerinin ya da özelliklerinin betimlenmesi amacıyla bu topluluğu temsil edebilecek bireylerden oluşan bir parçasının seçilebilmesi, araştırma için ihtiyaç

duyulan verileri toplama sürecinin, veri kaynağı olan bireylerin yöneltile sorulara verdikleri cevaplara dayalı olması ve verilerin topluluğun tamamından değil de bu topluluğu temsil ettiği düşünülen parçasından toplanmasıdır (Fraenkel ve Wallen, 2006 / akt. Büyüköztürk vd., 2012: 177).

3.1.1. Araştırmanın Modeli

Yapılan bir araştırmada, amaca uygunluk ve ekonomiklik çerçevesinde verilerin toplanabilmesi ve analiz edilebilmesi için uygun koşulların düzenlenmesine araştırma modeli denir. Gerekli koşulların düzenlenmesinde tarama ve deneme olmak üzere iki temel anlayış vardır (Karasar, 2012: 76). Bu çalışmada genel tarama modellerinden korelasyon türü ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Buna göre örnekleme oluşturan 9-12 yaş arası öğrencilerin çizim becerilerini değerlendirmek amacıyla, Ek-4'te örneği verilen resim uygulama kâğıdı kullanılarak, “içinde yaşamak istediğiniz çevreyi çiziniz” konusu dahilinde yaptırılan resimler üç farklı alan uzmanı tarafından, Ek-3'te örneği verilen, Kırıçoğlu ve Stokrocki tarafından Lowenfeld'in çizgisel gelişim kuramı ile Piaget'in bilişsel gelişim kuramının eşleştirilmesiyle hazırlanan Tablo 2'deki şema, renk ve uzam öğelerine yaratıcılık öğesinin de eklenmesiyle araştırmacı tarafından geliştirilen puanlama çizelgesi aracılığıyla puanlanmış ve alınan puanların aritmetik ortalaması ile öğrencilerin çizgisel gelişim puanları hesaplanmıştır. Buradaki yaratıcılık öğesinin değerlendirmesinde, Üznük (2024) tarafından yapılmış olan “çocuk resimlerindeki yaratıcılık öğesinin değerlendirilmesinde kullanılacak kavramlar üzerine bir araştırma” isimli çalışmanın sonucunda ulaşılan “özgün”, “farklı” ve “yeni” kavramları çerçevesinde bir değerlendirme yapılmıştır. Öğrencilerin çizgisel gelişim puanları ile dönem karne not ortalamaları arasındaki ilişki istatistik teknikle kullanılarak analiz edilmiştir.

İlişkisel tarama modelleri, iki veya daha fazla değişkenin aralarında birlikte değişimin varlığını ve derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir. Böyle bir araştırmada aralarında ilişki aranacak değişkenler ilişkisel bir çözümlemeye imkân sağlayacak şekilde ayrı ayrı sembolleştirilir. Buradaki sembolleştirme kavramı değerler verme ya da ölçme olarak tanımlanabilir. İlişkisel çözümler korelasyon türü ilişki ve karşılaştırma türü ilişki olmak üzere ikiye ayrılır (Karasar, 2012: 81).

Yapılan bu çalışmadan toplanan verilerin işlenmesinde korelasyon türü ilişki aranmıştır. Kullanılan değişkenler ise çizgisel gelişim ve dönem karne notları olarak belirlenmiştir.

3.1.2. Evren

Yapılmak istenen araştırmanın sonunda ulaşılan sonuçların genellenmek istenildiği, ortak özelliklere sahip canlı veya cansız her çeşit elemanı içerenler bütüne evren denilmektedir. Çok fazla eleman varsa “evren”, küçük bir grup varsa “araştırma kümesi” ve tek bir eleman varsa “örnek olay” kavramları da kullanılabilir (Karasar, 2012: 109). Sivas İli, Şarkışla İlçe Merkezinde bulunan sekiz adet Devlet Ortaokullarının 5-6-7 ve 8. sınıflarında öğrenim gören bütün 9-12 yaş arası öğrenciler, yapılan bu araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Örneklem grubu ise bu sekiz adet Devlet Ortaokulu arasından basit seçkisiz atama yöntemiyle belirlenmiştir.

Her bir örneklem birimine, seçilen birim tekrar yerine konularak eşit seçilme ihtimali veren, seçilen birimlerin örnekleme dahil edildiği yonteme basit seçkisiz örnekleme ya da simple random sampling denilmektedir. Burada her bir örneklem birimine eşit seçilme ihtimali verilmesi demek, örneklem uzayından her bir örneklemin eşit olasılıkla seçilmesi anlamına gelmektedir (Çıngı, 1994 / akt. Büyüköztürk vd., 2012: 85).

Basit rasgele örnekleme yönteminde, araştırma evrenindeki tüm bireylerin ya da birimlerin örneklem grubuna dahil olma şansı eşittir. Örneklem grubuna dahil edilecek bireyler ya da birimler basit kura usulü ile belirlenmektedir (Daşdemir, 2016: 75).

Bu yöntemde evrendeki tüm birimlerini örnekleme seçilme şansı birbirinden bağımsız ve eşit demektir. Diğer bir anlatımla, bütün bireylerin örnekleme seçilme ihtimali aynıdır ve bir bireyin seçilmiş olması başka bir bireyin seçilmesine etki etmemektedir. Evreni temsil edici bir örnekleme seçmenin en iyi yolu seçkisiz örnekleme yöntemidir. Aslında hiçbir yöntem evreni temsil edici bir örneklem grubu oluşturma garantisi vermez. Ancak seçkisiz örnekleme yöntemi diğer yöntemlere göre temsil edebilirliği sağlamakta çok daha güçlüdür. Basit seçkisiz örneklem yönteminin

uygulanabilmesi için evrendeki bütün birimlerin bilinmesi ve listelenmesi gerekir. Sonrasında ise karar verilen örneklem büyüklüğüne ulaşıncaya kadar oluşturulan listeden birim seçilmelidir (Büyüköztürk vd., 2012: 85-86).

3.1.3. Örneklem

Ekonomik, etik ve kontörle dayalı güçlükler sebebiyle, belirlenmiş olan araştırma evrenini temsil edebilecek yeterliliklere sahip, evren içerisinde belli kurallar dahilinde seçilen küçük çalışma kümelerine örneklem denilmektedir (Karasar, 2012: 110-111). Bu çalışmanın örneklem grubunu Sivas İli, Şarkışla İlçe Merkezinde bulunan Devlet Ortaokullarından seçkisiz atama yöntemi ile seçilen 15 Temmuz Milli İrade İmam Hatip Ortaokulu 5-6-7 ve 8. sınıflarda öğrenim görmekte olan 9-12 yaş aralığındaki 120 adet öğrenci oluşturmaktadır.

3.1.4. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmadaki veriler, 9-12 yaş arası öğrencilerin çizgisel gelişimi noktasında, sanat eğitimi ve öğretimi konusunda yapılan bir çalışmada oluşturulan Tablo 2 baz alınarak hazırlanmış olan kriterler çerçevesinde, ilgili kişilerin (uzmanların) değerlendirmelerine dayalı olarak toplanmıştır.

Bu çalışmadaki diğer veri ise öğrencilerin, ilgili derslerdeki karne not ortalamaları dikkate alınarak toplanmıştır. Seçilen okulun okul yönetimi ve görsel sanatlar öğretmeni ile iletişime geçilmiş, araştırmaya dahil olan öğrencilerin dönem karne bilgileri okul idaresinden temin edilmiştir.

Bu çalışmada elde edilen nicel veriler, Lowenfeld ve Piaget'in görüşleri doğrultusunda hazırlanan Tablo 2'deki veriler açısından çizgisel gelişim ve dönem karne not ortalamalarıdır.

Yapılan bu araştırmanın örneklem grubundaki öğrencilerin yaptıkları resimlerin değerlendirilmesinde kullanılan Ek-3'te örneği verilen puanlama çizelgesi araştırmacı

tarafından, Lowenfeld ve Piaget'in görüşleri doğrultusunda oluşturulan Tablo 2 dikkate alınarak dereceli puanlama anahtarı olarak hazırlanmıştır. Tablo 2'deki "renk", "şema" ve "uzam" öğelerine daha önce yapılan çalışmalar göz önünde bulundurularak "yaratıcılık" öğesi eklenmiştir.

Çocuk resimlerindeki yaratıcılık öğesinin değerlendirilmesinde kullanılacak kavramlar üzerine yapılan bir araştırmada, on farklı alan uzmanı ve bilim insanının yapmış olduğu "yaratıcılık" tanımları ele alınmış, içerik analizi ile bu tanımlarda geçen kavramlardan en çok kullanılanların "özgün", "yeni" ve "farklı" kavramları olduğu tespit edilmiştir (Üznük, 2024: 73-78). Araştırmanın örneklem grubundaki öğrencilerin resimlerinde "yaratıcılık" öğesi değerlendirilirken, bu araştırma doğrultusunda "özgün", "yeni" ve "farklı" kavramları göz önünde bulundurularak bir değerlendirme yapılmıştır. Üç farklı puanlayıcı tarafından Ek-3'teki puanlama çizelgesi kullanılarak öğrenci resimlerinin değerlendirmesi yapılmıştır. Burada üç farklı puanlayıcının aynı resimleri değerlendirmesi ile puanlayıcılar arası güvenilirliği de incelenmiştir.

Puanlayıcılar arası güvenilirlik: değerlendirici, yargılayıcı, gözlemci ya da puanlayıcı güvenilirliği olarak farklı şekillerde ifade edilen puanlayıcılar arası güvenilirlik, iki ya da daha fazla puanlayıcı arasındaki uyum ve tutarlılık derecesini ifade etmektedir. Puanlayıcılar arası güvenilirlik, birbirlerinden bağımsız iki ya da daha fazla puanlayıcının aynı özelliği ölçtüğü durumlarda kullanılabilir. Hesaplanan güvenilirlik değeri, puanlayıcıların aynı özelliğin değerlendirilmesinde ya da puanlanmasında uyum ve fikir birliklerinin düzeyini yansıtmaktadır (Bıkmaz, 2011: 14). Puanlayıcıların içinde bulunduğu ölçme durumlarında, puanlayıcılar arası güvenilirlik düzeyinin tespit edilmesi önemli bir husustur. Zira bu düzey, yapılan araştırmanın geçerliği ve güvenilirliği konusunda araştırmacının çıkarımlar yapmasını sağlamaktadır. Puanlayıcılar arası güvenilirlik hesaplaması; araştırmacının veri analizi yaparken puanlamanın objektif olup olmaması durumunu tespit etmesi, yeni geliştirilmiş bir ölçme aracının amaca hizmet edip etmediği ya da düzenlenmesi gerekip gerekmediğini değerlendirmesi ve yapılan puanlamanın bilinen bir gerçekliği ne derece iyi yansıttığını teyit etmesi açısından önem arz etmektedir (Stemler ve Tsai, 2008, akt. Aydoğmuş, 2021: 4-6). Genel olarak güvenilirlik belirlemekteki amaç tesadüfi hata kaynaklarını tespit etmektir. Puanlayıcı güvenilirliğinde ise bu tesadüfi hata kaynağı puanlayıcıdır. Puanlayıcılar arası

güvenirliğin belirlenmesinde Kappa analizi, Krippendorff Alfa katsayısı ve log-linear analizi gibi birçok teknik kullanılmaktadır (Bıkmaz Bilgen ve Doğan, 2017: 65-66).

Fleiss, Kappa istatistiğini ikiden fazla puanlayıcı arasındaki uyumu belirleyecek şekilde geliştirmiştir. Kappa istatistiğinin değer aralığı -1 ile +1 aralığındadır. (Fleiss, 1971, akt. Bıkmaz Bilgen ve Doğan, 2017: 66). Bu değer Landis ve Koch (1977)'un görüşleri doğrultusunda; 0 - 0,20 aralığında ise puanlayıcılar arasındaki uyum “çok az uyum”, 0,20 - 0,40 aralığında ise “az uyum”, 0,40 - 0,60 aralığında ise “orta uyum”, 0,60 - 0,80 aralığında ise “iyi uyum” ve 0,80 - 1 aralığında ise “çok iyi uyum” şeklinde yorumlanmaktadır (Topbaş, 2022: 9). Nitekim yapılan alan yazın taramasında güvenilirlik katsayısının yorumlanmasında fikir ayrılıkları olduğu ve puanlayıcı güvenilirliği konusunda kesin bir çıkarım yapmanın mümkün olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırmanın puanlayıcıları arasındaki güvenilirliğin hesaplanmasında ikiden fazla (üç) puanlayıcı olması sebebiyle Fleiss'in Kappa analizi testi uygulanmış ve yapılan analiz sonucunda puanlayıcılar arası güvenilirlik katsayısı $\kappa=0,480$ olarak hesaplanmıştır. Buradan puanlayıcılar arasındaki güvenilirlik ve uyumun orta güçlük seviyesinde olduğu sonucuna varılmıştır.

3.1.5. Verilerin Analizi

Veri analizi; toplanan ya da elde edilen verilerin uygun istatistiksel yöntemler kullanılmak suretiyle bilimsel gerçekliğe sahip sonuçlar çıkarabilme süreci şeklinde tanımlanabilir. Daha kapsamlı bir tanımlama yapılacak olursa, verilerin toplanması, düzenlenmesi ve istatistik işlemlerle anlamlı kararlar alabilme ve geçerliliği olan sonuçlara ulaşabilme sürecine veri analizi denilmektedir (Büyüköztürk, 2024: 7).

Bu çalışmada elde edilen veriler basit korelasyon tekniği kullanılarak analiz edilmiştir.

Korelasyon türü yani ilişkiisel araştırmalar, iki ya da daha çok değişken arasındaki ilişkinin, değişkenlere müdahale edilmeksizin incelendiği araştırmalardır. Değişkenlere

müdahale edilmemesi açısından korelasyonel araştırmalar nedensel araştırmalarla benzerlik göstermektedir. Ancak aradaki en büyük fark korelasyonel araştırmalarda bir neden-sonuç ilişkisine bakılmaksızın değişkenlerin birlikte değişmeleri incelenirken nedensel araştırmalarda bağımlı değişkeni etkileyen bağımsız değişkenler neden-sonuç ilişkisi dahilinde incelenmektedir. Korelasyonel araştırmaların sonucu araştırmacıya bir neden-sonuç ilişkisi konusunda fikir verse de kesinlikle neden-sonuç olarak yorumlanamaz (Fraenkel ve Wallen, 2006 / akt. Büyüköztürk vd., 2012: 184).

Yaş, boy, kilo, IQ puanı, aylık gelir gibi sayı ya da miktar olarak ölçülebilen değişkenlere nicel değişken; cinsiyet, medeni durum, doğum yeri, eğitim durumu gibi sayı ya da miktar olarak ölçülemeyen ancak bir duruma göre sınıflandırılabilen değişkenlere de nitel değişken denilmektedir. (Cevahir, 2020: 2). Bu araştırmada elde edilen veriler olan, derslere ait dönem karne notları, dönem karne not ortalamaları ve çizgisel gelişim puanları nicel değişkenlerdir. Alt problemlerde elde edilen değişkenlerin ikili olarak ele alınıp aralarında anlamlı bir ilişki olup olmadığı irdelenmiştir. İki değişken arasındaki ilişki basit korelasyon tekniği ile bulunur (Büyüköztürk, 2024: 31). Araştırma sonucunda elde edilen değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesinde basit korelasyon yöntemi kullanılmıştır.

İki değişken arasındaki ilişkinin düzeyi, miktarı ya da yönünü bulmak ve yorumlamak amacıyla korelasyon katsayısı kullanılmaktadır. Değişkenler arasındaki ilişkiyi açıklamak için, değişkenler sürekli ve normal dağılım gösteriyorsa Pearson Korelasyon Katsayısı; değişkenler sürekli ancak normal dağılım göstermiyorsa Spearman Brown Korelasyon Katsayısı kullanılır. Hesaplanan korelasyon katsayısının yorumlanmasında kuvvet ve yön önemlidir. Korelasyon katsayısı +1,00 ise değişkenler arasında mükemmel pozitif bir ilişki vardır; -1,00 ise değişkenler arasında mükemmel negatif bir ilişki vardır; 0,00 olması durumunda ise değişkenler arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Korelasyon katsayısının mutlak değerinin 0,70 – 1,00 aralığında olması yüksek, 0,30 – 0,70 arasında olması orta, 0,00 – 0,30 arasında olması ise değişkenler arasında düşük düzeyde bir ilişki olduğu anlamına gelmektedir (Büyüköztürk, 2024: 31-32; Tavşancıl Tarkun, 1996: 237). Değişkenler arasındaki ilişkinin yönü ve kuvveti kadar anlamlılık düzeyi de önem arz etmektedir. Anlamlılık, incelenen ilişkinin şans ya da örneklemin dağılımına ait olgulardan bağımsız, sistematik ve nedensel olması anlamına gelmektedir. Araştırma sonucunda gözlemlenen sonuçların, %95 ya da %99

güven düzeyinde beklenen parametreleri muhteva edecek güven aralıkları oluşturması durumunda anlamlı bir ilişki olmadığına karar verilmektedir. Başka bir deyişle araştırma sonucunun anlamlı sayılabilmesi için, gözlemlenen değerlerin beklenen değerleri içermeye olasılığının %5 veya %1'den küçük olması beklenmektedir. Bahsi geçen %5 ve %1 'e anlamlılık düzeyleri denir. Bunlar bilim camiasında kabul görmüş olan yanılma paylarıdır (Karasar, 2012: 230). Bu bağlamda araştırmanın alt problemlerinde yorumlama yapmadan önce değişkenlerin normal dağılım gösterip göstermediği araştırılmış ve bu doğrultuda hangi korelasyon katsayısının kullanılacağına karar verilmiştir.

Cevahir (2020), Nicel değişkenlerin normal dağılıma uygunluğunu belirlemede kullanılacak kriterleri şu şekilde sıralamıştır: 1) Ortalama, ortanca, mod değerlerinin birbirine yakın olması, 2) Değerlerin histogram dağılımının çan eğrisi şeklinde olması, 3) Çarpıklık (Skewness) ve Basıklık (Kurtosis) katsayılarının -1 ile +1 aralığında olması, 4) Normal Q-Q Plot grafiğinde noktaların 45 derecelik doğru üstünde (ya da çok yakınında) olması gerekmektedir.

Bu kriterler dışında bir değişkenin normal dağılıma sahip olup olmadığı, eğer örneklem 30'dan küçük ise Shapiro Wilk testi, eğer örneklem 30 ve üstü sayıda ise Kolmogorov Smirnov testi ile de tespit edilebilir. Test sonucu $p \geq 0,05$ ise değişken normal dağılıma sahip; $p < 0,05$ ise değişken normal dağılıma sahip değil anlamına gelmektedir. Ancak bu testler normal dağılımı belirlemede tek başına yeterli değildir. Daha önce bahsedilen kriterlerin göz önünde bulundurularak karara varılması daha sağlıklıdır. Nicel verilerin, özetlenmeden ve analiz edilmeden önce normal dağılıma sahip olup olmadığı kontrol edilmelidir. Zira nicel verilerin normal dağılım gösterip göstermemesi durumuna göre özetlemede kullanılacak merkezi eğilim ve yayılım ölçüleri değişir. Analize konu olan değişken normal dağılım göstermiyorsa ortanca (%50. değer), 1. çeyrek (%25. değer), 3. çeyrek (%75. değer), minimum ve maksimum değerleri ile özetlenir. Verilerin analiz edilmesi sürecinde, işlenen nicel veri normal dağılım gösteriyorsa parametrik testler, normal dağılım göstermiyorsa non-parametrik testler vasıtasıyla test edilir. (Cevahir, 2020: 14-15). Bütün bu bilgiler ışığında verilerin analiz edilmesi ve yorumlanmasından önce normal dağılıma uygunluğunun test edilmesi önemli bir meseledir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde 9-12 yaş arası öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile dönem karne notları arasındaki ilişkinin, basit korelasyon analizi ile Spearman Brown korelasyon katsayısı testi kullanılarak elde edilen bulgular yer almaktadır.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu başlık altında 9-12 yaş arası öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Türkçe Dersi Dönem Karne Notları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Korelasyonel ilişkinin varlığına bakılmadan önce alt probleme konu olan “Çizgisel Gelişim Puanı” ve “Türkçe Dersi Dönem Karne Notları” değişkenlerinin normal dağılım özelliğine sahip olup olmadığı kontrol edilecektir. Zira korelasyonel ilişkinin tespitinde kullanılacak testlerin seçimi hususunda değişkenlerin normal dağılıma sahip olup olmaması en önemli kriterdir.

“Çizgisel Gelişim Puanı” değişkeninin normal dağılıma sahip olup olmadığının tespiti amacıyla yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. “Çizgisel Gelişim Puanı” Değişkeni İçin Yapılan Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov	
	n	p
Çizgisel Gelişim Puanı	120	0,025

Örneklem sayısı 120 olduğu için ($n>30$) Kolmogorov Smirnov testinin Testi uygulanmıştır $p=0,025$ yani $p<0,05$ olduğu için “Çizgisel Gelişim Puanı” değişkeni test sonucuna göre normal dağılım özelliği göstermemektedir.

Tablo 4. “Çizgisel Gelişim Puanı” Değişkenine Ait İstatistik Bilgiler

Çizgisel Gelişim İstatistikleri	
Ortalama	59,44
Medyan	58,30
Mod	41,60
Standart Sapma	16,60
Varyans	275,70
Çarpıklık Katsayısı	0,399
Basıklık Katsayısı	-0,670
Minimum	30
Maksimum	96,70

“Türkçe Dersi Dönem Karne Notları” değişkeninin normal dağılıma sahip olup olmadığının tespiti amacıyla yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5. “Türkçe Dersi Dönem Karne Notları” Değişkeni İçin Yapılan Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov	
	n	p
Türkçe Dönem Karne Notu	120	0,000

Örneklem sayısı 120 olduğu için ($n>30$) Kolmogorov Smirnov Testi uygulanmıştır. $p=0,000$ yani $p<0,05$ olduğu için “Türkçe Dersi Dönem Karne Notları” değişkeni test sonucuna göre normal dağılım özelliği göstermemektedir.

Tablo 6. “Türkçe Dersi Dönem Karne Notları” Değişkenine Ait İstatistik Bilgiler

Türkçe Dersi Dönem Karne Notu İstatistikleri	
Ortalama	89,21
Medyan	92,83
Mod	99
Standart Sapma	10,36
Varyans	103,38
Çarpıklık Katsayısı	-1,741
Basıklık Katsayısı	3,755
Minimum	41,44
Maksimum	100

Sonuç olarak bu alt probleme konu olan “Çizgisel Gelişim Puanı” ve “Türkçe Dersi Dönem Karne Notları” değişkenlerinin her ikisinin de normal dağılım göstermediği saptanmıştır. Bu sebeple değişkenler arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla korelasyon analizi yapılırken non-parametrik testlerden Spearman Brown Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. Çizgisel Gelişim Puanı ve Türkçe Dersi Dönem Karne Notları Arasındaki İlişkinin Spearman Brown Korelasyon Katsayısı Tekniğiyle İncelenmesi

Spearman Brown Korelasyon Katsayısı		
		Türkçe Dersi Dönem Karne Notları
Çizgisel Gelişim Puanı	r	0,352
	p	0,000
	n	120

Korelasyon $p < 0,01$ düzeyinde anlamlıdır. Çizgisel Gelişim Puanı ve Türkçe Dersi Dönem Karne Notları arasında pozitif yönde ($r = 0,352$), orta düzeyde ($0,30 < r = 0,352 < 0,70$) ve anlamlı ($p < 0,01$) bir ilişki tespit edilmiştir. Yani öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Türkçe Dersi Dönem Karne Notları, orta güçlük düzeyinde bir ilişki ile anlamlı olarak birlikte artmaktadır.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu başlık altında 9-12 yaş arası öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Matematik Dersi Dönem Karne Notları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Korelasyonel ilişkinin varlığına bakılmadan önce alt probleme konu olan “Çizgisel Gelişim Puanı” ve “Matematik Dersi Dönem Karne Notları” değişkenlerinin normal dağılım özelliğine sahip olup olmadığı kontrol edilecektir. Zira korelasyonel ilişkinin tespitinde kullanılacak testlerin seçimi hususunda değişkenlerin normal dağılıma sahip olup olmaması en önemli kriterdir.

Birinci alt probleme ilişkin bulgular incelenirken “Çizgisel Gelişim Puanı” değişkeninin normal dağılıma sahip olmadığı belirlenmiştir. “Matematik Dersi Dönem Karne Notları” değişkeninin normal dağılıma sahip olup olmadığının tespiti amacıyla yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. “Matematik Dersi Dönem Karne Notları” Değişkeni İçin Yapılan Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov	
	n	p
Matematik Dersi Dönem Karne Notları	120	0,000

Örnekleme sayısı 120 olduğu için ($n > 30$) Kolmogorov Smirnov Testi uygulanmıştır. $p = 0,000$ yani $p < 0,05$ olduğu için “Matematik Dersi Dönem Karne Notları” değişkeni test sonucuna göre normal dağılım özelliği göstermemektedir.

Tablo 9. “Matematik Dersi Dönem Karne Notları” Değişkenine Ait İstatistik Bilgiler

Matematik Dersi Dönem Karne Notu İstatistikleri	
Ortalama	79,66
Medyan	85,94
Mod	100
Standart Sapma	18,56
Varyans	344,38
Çarpıklık Katsayısı	-0,659
Basıklık Katsayısı	-0,843
Minimum	35,22
Maksimum	100

Sonuç olarak bu alt probleme konu olan “Çizgisel Gelişim Puanı” ve “Matematik Dersi Dönem Karne Notları” değişkenlerinin her ikisinin de normal dağılım göstermediği saptanmıştır. Bu sebeple değişkenler arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla korelasyon analizi yapılırken non-parametrik testlerden Spearman Brown Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10. Çizgisel Gelişim Puanı ile Matematik Dersi Dönem Karne Notları Arasındaki İlişkinin Spearman Brown Korelasyon Katsayısı Tekniğiyle İncelenmesi

Spearman Brown Korelasyon Katsayısı		
		Matematik Dersi Dönem Karne Notları
Çizgisel Gelişim Puanı	r	0,307
	p	0,001
	n	120

Korelasyon $p < 0,01$ düzeyinde anlamlıdır. Çizgisel Gelişim Puanı ve Matematik Dersi Dönem Karne Notları arasında pozitif yönde ($r = 0,307$), orta düzeyde ($0,30 < r = 0,307 < 0,70$) ve anlamlı ($p < 0,01$) bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Matematik Dersi Dönem Karne Notları orta güçlük düzeyinde bir ilişki ile anlamlı olarak birlikte artmaktadır.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu başlık altında 9-12 yaş arası öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Fen Bilimleri Dersi Dönem Karne Notları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Korelasyonel ilişkinin varlığına bakılmadan önce alt probleme konu olan “Çizgisel Gelişim Puanı” ve “Fen Bilimleri Dersi Dönem Karne Notları” değişkenlerinin normal dağılım özelliğine sahip olup olmadığı kontrol edilecektir. Zira korelasyonel ilişkinin tespitinde kullanılacak testlerin seçimi hususunda değişkenlerin normal dağılıma sahip olup olmaması en önemli kriterdir.

Birinci alt probleme ilişkin bulgular incelenirken “Çizgisel Gelişim Puanı” değişkeninin normal dağılıma sahip olmadığı belirlenmiştir. “Fen Bilimleri Dersi Dönem Karne Notları” değişkeninin normal dağılıma sahip olup olmadığının tespiti amacıyla yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11. "Fen Bilimleri Dersi Dönem Karne Notları" Değişkeni Ait Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov	
	n	p
Fen Bilimleri Dersi Dönem Karne Notları	120	0,004

Örneklem sayısı 120 olduğu için ($n > 30$) Kolmogorov Smirnov Testi uygulanmıştır. $p = 0,004$ yani $p < 0,05$ olduğu için “Fen Bilimleri Dersi Dönem Karne Notları” değişkeni test sonucuna göre normal dağılım özelliği göstermemektedir.

Tablo 12. “Fen Bilimleri Dersi Dönem Karne Notları” Değişkenine Ait İstatistik Bilgiler

Fen Bilimleri Dersi Dönem Karne Notu İstatistikleri	
Ortalama	79,94
Medyan	83
Mod	96,67
Standart Sapma	14,66
Varyans	215,05
Çarpıklık Katsayısı	-0,651
Basıklık Katsayısı	-0,471
Minimum	40,44
Maksimum	100

Sonuç olarak bu alt probleme konu olan “Çizgisel Gelişim Puanı” ve “Fen Bilimleri Dersi Dönem Karne Notları” değişkenlerinin her ikisinin de normal dağılım göstermediği saptamak. Bu sebeple değişkenler arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla korelasyon analizi yapılırken non-parametrik testlerden Spearman Brown Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 13’te gösterilmiştir.

Tablo 13. Çizgisel Gelişim Puanı ve Fen Bilimleri Dersi Dönem Karne Notları Arasındaki İlişkinin Spearman Brown Korelasyon Katsayısı Tekniğiyle İncelenmesi

Spearman Brown Korelasyon Katsayısı		
		Fen Bilimleri Dersi Dönem Karne Notları
Çizgisel Gelişim Puanı	r	0,392
	p	0,000
	n	120

Korelasyon $p < 0,01$ düzeyinde anlamlıdır. Çizgisel Gelişim Puanı ve Fen Bilimleri Dersi Dönem Karne Notları arasında pozitif yönde ($r = 0,392$), orta düzeyde ($0,30 < r = 0, < 0,70$) ve anlamlı ($p < 0,01$) bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Fen Bilimleri Dersi Dönem Karne Notları orta güçlük düzeyinde bir ilişki ile anlamlı olarak birlikte artmaktadır.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu başlık altında 9-12 yaş arası öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Sosyal Bilgiler (5, 6, 7. sınıflar) ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük (8. sınıflar) Dersi Dönem Karne Notları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Korelasyonel ilişkinin varlığına bakılmadan önce alt probleme konu olan “Çizgisel Gelişim Puanı” ve “Sosyal Bilgiler (5,6,7. sınıflar) ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük (8. sınıflar) Dersi Dönem Karne Notları” değişkenlerinin normal dağılım özelliğine sahip olup olmadığı kontrol edilecektir. Zira korelasyonel ilişkinin tespitinde kullanılacak testlerin seçimi hususunda değişkenlerin normal dağılıma sahip olup olmaması en önemli kriterdir.

Birinci alt probleme ilişkin bulgular incelenirken “Çizgisel Gelişim Puanı” değişkeninin normal dağılıma sahip olmadığı belirlenmiştir. “Sosyal Bilgiler (5,6,7. sınıflar) ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük (8. sınıflar) Dersi Dönem Karne Notları” değişkeninin normal dağılıma sahip olup olmadığının tespiti amacıyla yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 14’te gösterilmiştir.

Tablo 14. “Sosyal Bilgiler (5,6,7. sınıflar) ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük (8. sınıflar) Dersi Dönem Karne Notları” Değişkeni İçin Yapılan Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov	
	n	p
Sosyal Bilgiler (5,6,7. sınıflar) ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük (8. sınıflar) Dersi Dönem Karne Notları	120	0,002

Örneklem sayısı 120 olduğu için ($n > 30$) Kolmogorov Testi uygulanmıştır. $p = 0,002$ yani $p < 0,05$ olduğu için “Sosyal Bilgiler (5,6,7. sınıflar) ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük (8. sınıflar) Dersi Dönem Karne Notları” değişkeni test sonucuna göre normal dağılım özelliği göstermemektedir.

Tablo 15. “Sosyal Bilgiler (5,6,7. sınıflar) ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük (8. sınıflar) Dersi Dönem Karne Notları” Değişkenine Ait İstatistik Bilgiler

Sosyal Bilgiler (5,6,7. sınıflar) ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Dönem Karne Notu İstatistikleri	
Ortalama	78,09
Medyan	82,06
Mod	100
Standart Sapma	17,54
Varyans	307,75
Çarpıklık Katsayısı	-0,762
Basıklık Katsayısı	0,013
Minimum	25
Maksimum	100

Sonuç olarak bu alt probleme konu olan “Çizgisel Gelişim Puanı” ve “Sosyal Bilgiler (5,6,7. sınıflar) ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük (8. sınıflar) Dersi Dönem Karne Notları” değişkenlerinin her ikisinin de normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir. Bu sebeple değişkenler arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla korelasyon analizi yapılırken non-parametrik testlerden Spearman Brown Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 16’da gösterilmiştir.

Tablo 16. Çizgisel Gelişim Puanı ve Sosyal Bilgiler (5,6,7. sınıflar) ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük (8. sınıflar) Dersi Dönem Karne Notları Arasındaki İlişkinin Spearman Brown Korelasyon Katsayısı Tekniğiyle İncelenmesi

Spearman Brown Korelasyon Katsayısı		
		Sosyal Bilgiler (5,6,7. sınıflar) ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük (8. sınıflar) Dersi Dönem Karne Notları
Çizgisel Gelişim Puanı	r	0,297
	p	0,001
	n	120

Korelasyon $p < 0,01$ düzeyinde anlamlıdır. Çizgisel Gelişim Puanı ve Sosyal Bilgiler (5,6,7. sınıflar) ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük (8. sınıflar) Dersi Dönem Karne Notları arasında pozitif yönde ($r=0,297$), düşük düzeyde ($0 < r=0,297 < 0,30$) ve

anlamli ($p<0,01$) bir ilişki bulunmuştur. Yani oğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Sosyal Bilgiler (5,6,7. sınıflar) ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük (8. sınıflar) Dersi Dönem Karne Notları düşük güçlük düzeyinde bir ilişki ile anlamli olarak birlikte artmaktadır.

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu başlık altında 9-12 yaş arası oğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Yabancı Dil Dersi Dönem Karne Notları arasında anlamli bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Korelasyonel ilişkinin varlığına bakılmadan önce alt probleme konu olan “izgisel Gelişim Puanı” ve “Yabancı Dil Dersi Dönem Karne Notları” değişkenlerinin normal dağılım özelliğine sahip olup olmadığı kontrol edilecektir. Zira korelasyonel ilişkinin tespitinde kullanılacak testlerin seçimi hususunda değişkenlerin normal dağılıma sahip olup olmaması en önemli kriterdir.

Birinci alt probleme ilişkin bulgular incelenirken “izgisel Gelişim Puanı” değişkeninin normal dağılıma sahip olmadığı belirlenmiştir. “Yabancı Dil Dersi Dönem Karne Notları” değişkeninin normal dağılıma sahip olup olmadığının tespiti amacıyla yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 17’de gösterilmiştir.

Tablo 17. “Yabancı Dil Dersi Dönem Karne Notları” Değişkeni İçin Yapılan Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov	
	n	p
Yabancı Dil Dersi Dönem Karne Notları	120	0,000

Örnekleme sayısı 120 olduğu için ($n>30$) Kolmogorov Smirnov Testi uygulanmıştır. $p=0,000$ yani $p<0,05$ olduğu için “Yabancı Dil Dersi Dönem Karne Notları” değişkeni test sonucuna göre normal dağılım özelliği göstermemektedir.

Tablo 18. “Yabancı Dil Dersi Dönem Karne Notları” Değişkenine Ait İstatistik Bilgiler

Yabancı Dil Dersi Dönem Karne Notu İstatistikleri	
Ortalama	84,90
Medyan	90,33
Mod	100
Standart Sapma	15,45
Varyans	238,57
Çarpıklık Katsayısı	-1,161
Basıklık Katsayısı	0,856
Minimum	31,67
Maksimum	100

Sonuç olarak bu alt probleme konu olan “Çizgisel Gelişim Puanı” ve “Yabancı Dil Dersi Dönem Karne Notları” değişkenlerinin her ikisinin de normal dağılım göstermediği saptanmıştır. Bu sebeple değişkenler arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla korelasyon analizi yapılırken non-parametrik testlerden Spearman Brown Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 19’da gösterilmiştir.

Tablo 19. Çizgisel Gelişim Puanı ve Yabancı Dil Dersi Dönem Karne Notları Arasındaki İlişkinin Spearman Brown Korelasyon Katsayısı Tekniğiyle İncelenmesi

Spearman Brown Korelasyon Katsayısı		
		Yabancı Dil Dersi Dönem Karne Notları
Çizgisel Gelişim Puanı	r	0,402
	p	0,001
	n	120

Korelasyon $p < 0,01$ düzeyinde anlamlıdır. Çizgisel Gelişim Puanı ve Yabancı Dil Dersi Dönem Karne Notları arasında pozitif yönde ($r = 0,402$), orta düzeyde ($0,30 < r = 0,402 < 0,70$) ve anlamlı ($p < 0,01$) bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Yabancı Dil Dersi Dönem Karne Notları orta güçlük düzeyinde bir ilişki ile anlamlı olarak birlikte artmaktadır.

4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu başlık altında 9-12 yaş arası öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Dönem Karne Notları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Korelasyonel ilişkinin varlığına bakılmadan önce alt probleme konu olan “Çizgisel Gelişim Puanı” ve “Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Dönem Karne Notları” değişkenlerinin normal dağılım özelliğine sahip olup olmadığı kontrol edilecektir. Zira korelasyonel ilişkinin tespitinde kullanılacak testlerin seçimi hususunda değişkenlerin normal dağılıma sahip olup olmaması en önemli kriterdir.

Birinci alt probleme ilişkin bulgular incelenirken “Çizgisel Gelişim Puanı” değişkeninin normal dağılıma sahip olmadığı belirlenmiştir. “Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Dönem Karne Notları” değişkeninin normal dağılıma sahip olup olmadığının tespiti amacıyla yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 20’de gösterilmiştir.

Tablo 20. “Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Dönem Karne Notları” Değişkeni İçin Yapılan Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov	
	n	p
Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Dönem Karne Notları	120	0,000

Örneklem sayısı 120 olduğu için ($n>30$) Kolmogorov Smirnov Testi uygulanmıştır. $p=0,000$ yani $p<0,05$ olduğu için “Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Dönem Karne Notları” değişkeni test sonucuna göre normal dağılım özelliği göstermemektedir.

Tablo 21. “Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Dönem Karne Notları” Değişkenine Ait İstatistik Bilgiler

Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Dönem Karne Notu İstatistikleri	
Ortalama	85,56
Medyan	89,83
Mod	100
Standart Sapma	15,067
Varyans	227,01
Çarpıklık Katsayısı	-1,709
Basıklık Katsayısı	3,094
Minimum	25,33
Maksimum	100

Sonuç olarak bu alt probleme konu olan “Çizgisel Gelişim Puanı” ve “Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Dönem Karne Notları” değişkenlerinin her ikisinin de normal dağılım göstermediği saptanmıştır. Bu sebeple değişkenler arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla korelasyon analizi yapılırken non-parametrik testlerden Spearman Brown Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 22’de gösterilmiştir.

Tablo 22. Çizgisel Gelişim Puanı ve Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Dönem Karne Notları Arasındaki İlişkinin Spearman Brown Korelasyon Katsayısı Tekniğiyle İncelenmesi

Spearman Brown Korelasyon Katsayısı		
		Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Dönem Karne Notları
Çizgisel Gelişim Puanı	r	0,253
	p	0,005
	n	120

Korelasyon $p < 0,01$ düzeyinde anlamlıdır. Çizgisel Gelişim Puanı ve Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Dönem Karne Notları arasında pozitif yönde ($r = 0,253$), düşük düzeyde ($0 < r = 0,253 < 0,30$) ve anlamlı ($p < 0,01$) bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Dönem Karne Notları düşük güçlük düzeyinde bir ilişki ile anlamlı olarak birlikte artmaktadır.

4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu başlık altında 9-12 yaş arası öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Görsel Sanatlar Dersi Dönem Karne Notları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Korelasyonel ilişkinin varlığına bakılmadan önce alt probleme konu olan “Çizgisel Gelişim Puanı” ve “Görsel Sanatlar Dersi Dönem Karne Notları” değişkenlerinin normal dağılım özelliğine sahip olup olmadığı kontrol edilecektir. Zira korelasyonel ilişkinin tespitinde kullanılacak testlerin seçimi hususunda değişkenlerin normal dağılıma sahip olup olmaması en önemli kriterdir.

Birinci alt probleme ilişkin bulgular incelenirken “Çizgisel Gelişim Puanı” değişkeninin normal dağılıma sahip olmadığı belirlenmiştir. “Görsel Sanatlar Dersi Dönem Karne Notları” değişkeninin normal dağılıma sahip olup olmadığının tespiti amacıyla yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 23’te gösterilmiştir.

Tablo 23. “Görsel Sanatlar Dersi Dönem Karne Notları” Değişkeni İçin Yapılan Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov	
	n	p
Görsel Sanatlar Dersi Dönem Karne Notları	120	0,000

Örnekleme sayısı 120 olduğu için ($n > 30$) Kolmogorov Smirnov Testi uygulanmıştır. $p = 0,000$ yani $p < 0,05$ olduğu için “Görsel Sanatlar Dersi Dönem Karne Notları” değişkeni test sonucuna göre normal dağılım özelliği göstermemektedir.

Tablo 24. “Görsel Sanatlar Dersi Dönem Karne Notları” Değişkenine Ait İstatistik Bilgiler

Görsel Sanatlar Dersi Dönem Karne Notu İstatistikleri	
Ortalama	98,74
Medyan	100
Mod	100
Standart Sapma	2,59
Varyans	6,69
Çarpıklık Katsayısı	-2,614
Basıklık Katsayısı	7,844
Minimum	85
Maksimum	100

Sonuç olarak bu alt probleme konu olan “Çizgisel Gelişim Puanı” ve “Görsel Sanatlar Dersi Dönem Karne Notları” değişkenlerinin her ikisinin de normal dağılım göstermediği saptanmıştır. Bu sebeple değişkenler arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla korelasyon analizi yapılırken non-parametrik testlerden Spearman Brown Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 25’te gösterilmiştir.

Tablo 25. Çizgisel Gelişim Puanı ve Görsel Sanatlar Dersi Dönem Karne Notları Arasındaki İlişkinin Spearman Brown Korelasyon Katsayısı Tekniğiyle İncelenmesi

Spearman Brown Korelasyon Katsayısı		
		Görsel Sanatlar Dersi Dönem Karne Notları
Çizgisel Gelişim Puanı	r	0,276
	p	0,002
	n	120

Korelasyon $p < 0,01$ düzeyinde anlamlıdır. Çizgisel Gelişim Puanı ve Görsel Sanatlar Dersi Dönem Karne Notları arasında pozitif yönde ($r=0,276$), düşük düzeyde ($0 < r=0,276 < 0,30$) ve anlamlı ($p < 0,01$) bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Görsel Sanatlar Dersi Dönem Karne Notları düşük güçlük düzeyinde bir ilişki ile anlamlı olarak birlikte artmaktadır.

4.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu başlık altında 9-12 yaş arası öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Müzik Dersi Dönem Karne Notları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Korelasyonel ilişkinin varlığına bakılmadan önce alt probleme konu olan “Çizgisel Gelişim Puanı” ve “Müzik Dersi Dönem Karne Notları” değişkenlerinin normal dağılım özelliğine sahip olup olmadığı kontrol edilecektir. Zira korelasyonel ilişkinin tespitinde kullanılacak testlerin seçimi hususunda değişkenlerin normal dağılıma sahip olup olmaması en önemli kriterdir.

Birinci alt probleme ilişkin bulgular incelenirken “Çizgisel Gelişim Puanı” değişkeninin normal dağılıma sahip olmadığı belirlenmiştir. “Müzik Dersi Dönem Karne Notları” değişkeninin normal dağılıma sahip olup olmadığının tespiti amacıyla yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 26’da gösterilmiştir.

Tablo 26. “Müzik Dersi Dönem Karne Notları” Değişkeni İçin Yapılan Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov	
	n	p
Müzik Dersi Dönem Karne Notları	120	0,000

Örnekleme sayısı 120 olduğu için ($n > 30$) Kolmogorov Smirnov Testi uygulanmıştır. $p = 0,000$ yani $p < 0,05$ olduğu için “Müzik Dersi Dönem Karne Notları” değişkeni test sonucuna göre normal dağılım özelliği göstermemektedir.

Tablo 27. “Müzik Dersi Dönem Karne Notları” Değişkenine Ait İstatistik Bilgiler

Müzik Dersi Dönem Karne Notu İstatistikleri	
Ortalama	98,89
Medyan	100
Mod	100
Standart Sapma	1,92
Varyans	3,70
Çarpıklık Katsayısı	-2,315
Basıklık Katsayısı	6,035
Minimum	90
Maksimum	100

Sonuç olarak bu alt probleme konu olan “Çizgisel Gelişim Puanı” ve “Müzik Dersi Dönem Karne Notları” değişkenlerinin her ikisinin de normal dağılım göstermediği saptanmıştır. Bu sebeple değişkenler arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla korelasyon analizi yapılırken non-parametrik testlerden Spearman Brown Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 28’de gösterilmiştir.

Tablo 28. Çizgisel Gelişim Puanı ve Müzik Dersi Dönem Karne Notları Arasındaki İlişkinin Spearman Brown Korelasyon Katsayısı Tekniğiyle İncelenmesi

Spearman Brown Korelasyon Katsayısı		
		Müzik Dersi Dönem Karne Notları
Çizgisel Gelişim Puanı	r	0,231
	p	0,011
	n	120

Korelasyon $p < 0,05$ düzeyinde anlamlıdır. Çizgisel Gelişim Puanı ve Müzik Dersi Dönem Karne Notları arasında pozitif yönde ($r=0,231$), düşük düzeyde ($0 < r=0,231 < 0,30$) ve anlamlı ($p < 0,05$) bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Müzik Dersi Dönem Karne Notları düşük güçlük düzeyinde bir ilişki ile anlamlı olarak birlikte artmaktadır.

4.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu başlık altında 9-12 yaş arası öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Beden Eğitimi ve Spor Dersi Dönem Karne Notları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Korelasyonel ilişkinin varlığına bakılmadan önce alt probleme konu olan “Çizgisel Gelişim Puanı” ve “Beden Eğitimi ve Spor Dersi Dönem Karne Notları” değişkenlerinin normal dağılım özelliğine sahip olup olmadığı kontrol edilecektir. Zira korelasyonel ilişkinin tespitinde kullanılacak testlerin seçimi hususunda değişkenlerin normal dağılıma sahip olup olmaması en önemli kriterdir.

Birinci alt probleme ilişkin bulgular incelenirken “Çizgisel Gelişim Puanı” değişkeninin normal dağılıma sahip olmadığı belirlenmiştir. “Beden Eğitimi ve Spor Dersi Dönem Karne Notları” değişkeninin normal dağılıma sahip olup olmadığının tespiti amacıyla yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 29’da gösterilmiştir.

Tablo 29. “Beden Eğitimi ve Spor Dersi Dönem Karne Notları” Değişkeni İçin Yapılan Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov	
	n	p
Beden Eğitimi ve Spor Dersi Dönem Karne Notları	120	0,000

Örnekleme sayısı 120 olduğu için ($n > 30$) Kolmogorov Smirnov Testi uygulanmıştır. $p = 0,000$ yani $p < 0,05$ olduğu için “Beden Eğitimi ve Spor Dersi Dönem Karne Notları” değişkeni test sonucuna göre normal dağılım özelliği göstermemektedir.

Tablo 30. “Beden Eğitimi ve Spor Dersi Dönem Karne Notları” Değişkenine Ait İstatistik Bilgiler

Beden Eğitimi ve Spor Dersi Dönem Karne Notu İstatistikleri	
Ortalama	99,47
Medyan	100
Mod	100
Standart Sapma	0,78
Varyans	0,61
Çarpıklık Katsayısı	-0,798
Basıklık Katsayısı	-1,386
Minimum	98,33
Maksimum	100

Sonuç olarak bu alt probleme konu olan “Çizgisel Gelişim Puanı” ve “Beden Eğitimi ve Spor Dersi Dönem Karne Notları” değişkenlerinin her ikisinin de normal dağılım göstermediği saptanmıştır. Bu sebeple değişkenler arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla korelasyon analizi yapılırken non-parametrik testlerden Spearman Brown Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 31’de gösterilmiştir.

Tablo 31. Çizgisel Gelişim Puanı ve Beden Eğitimi ve Spor Dersi Dönem Karne Notları Arasındaki İlişkinin Spearman Brown Korelasyon Katsayısı Tekniğiyle İncelenmesi

Spearman Brown Korelasyon Katsayısı		
		Beden Eğitimi ve Spor Dersi Dönem Karne Notları
Çizgisel Gelişim Puanı	r	0,240
	p	0,008
	n	120

Korelasyon $p < 0,01$ düzeyinde anlamlıdır. Çizgisel Gelişim Puanı ve Beden Eğitimi ve Spor Dersi Dönem Karne Notları arasında pozitif yönde ($r=0,240$), düşük düzeyde ($0 < r=0,240 < 0,30$) ve anlamlı ($p < 0,01$) bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Beden Eğitimi ve Spor Dersi Dönem Karne Notları düşük güçlük düzeyinde bir ilişki ile anlamlı olarak birlikte artmaktadır.

4.10. Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu başlık altında 9-12 yaş arası öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Bilişim Teknolojileri ve Yazılım (5, 6. sınıflar) ve Teknoloji ve Tasarım (7, 8. Sınıflar) Dersi Dönem Karne Notları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Korelasyonel ilişkinin varlığına bakılmadan önce alt probleme konu olan “Çizgisel Gelişim Puanı” ve “Bilişim Teknolojileri ve Yazılım (5, 6. sınıflar) ve Teknoloji ve Tasarım (7, 8. sınıflar) Dersi Dönem Karne Notları” değişkenlerinin normal dağılım özelliğine sahip olup olmadığı kontrol edilecektir. Zira korelasyonel ilişkinin tespitinde kullanılacak testlerin seçimi hususunda değişkenlerin normal dağılıma sahip olup olmaması en önemli kriterdir.

Birinci alt probleme ilişkin bulgular incelenirken “Çizgisel Gelişim Puanı” değişkeninin normal dağılıma sahip olmadığı belirlenmiştir. “Bilişim Teknolojileri ve Yazılım (5, 6. sınıflar) ve Teknoloji ve Tasarım (7, 8. Sınıflar) Dersi Dönem Karne Notları” değişkeninin normal dağılıma sahip olup olmadığının tespiti amacıyla yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 32’de gösterilmiştir.

Tablo 32. “Bilişim Teknolojileri ve Yazılım (5, 6. sınıflar) ve Teknoloji ve Tasarım (7, 8. Sınıflar) Dersi Dönem Karne Notları” Değişkeni İçin Yapılan Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov	
	n	p
Bilişim Teknolojileri ve Yazılım (5, 6. sınıflar) ve Teknoloji ve Tasarım (7, 8. Sınıflar) Dersi Dönem Karne Notları	120	0,000

Örneklem sayısı 120 olduğu için ($n > 30$) Kolmogorov Smirnov Testi uygulanmıştır. $p = 0,000$ yani $p < 0,05$ olduğu için “Bilişim Teknolojileri ve Yazılım (5, 6. sınıflar) ve Teknoloji ve Tasarım (7, 8. Sınıflar) Dersi Dönem Karne Notları” değişkeni test sonucuna göre normal dağılım özelliği göstermemektedir.

Tablo 33. “Bilişim Teknolojileri ve Yazılım (5, 6. sınıflar) ve Teknoloji ve Tasarım (7, 8. sınıflar) Dersi Dönem Karne Notları” Değişkenine Ait İstatistik Bilgiler

Bilişim Teknolojileri ve Yazılım (5, 6. sınıflar) ve Teknoloji ve Tasarım (7, 8. sınıflar) Dersi Dönem Karne Notu İstatistikleri	
Ortalama	82,20
Medyan	84
Mod	100
Standart Sapma	14,93
Varyans	222,85
Çarpıklık Katsayısı	-0,780
Basıklık Katsayısı	-0,051
Minimum	37,33
Maksimum	100

Sonuç olarak bu alt probleme konu olan “Çizgisel Gelişim Puanı” ve “Bilişim Teknolojileri ve Yazılım (5, 6. sınıflar) ve Teknoloji ve Tasarım (7, 8. sınıflar) Dersi Dönem Karne Notları” değişkenlerinin her ikisinin de normal dağılım göstermediği saptanmıştır. Bu sebeple değişkenler arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla korelasyon analizi yapılırken non-parametrik testlerden Spearman Brown Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 34’te gösterilmiştir.

Tablo 34. Çizgisel Gelişim Puanı ve Bilişim Teknolojileri ve Yazılım (5, 6. sınıflar) ve Teknoloji ve Tasarım (7, 8. Sınıflar) Dersi Dönem Karne Notları Arasındaki İlişkinin Spearman Brown Korelasyon Katsayısı Tekniğiyle İncelenmesi

Spearman Brown Korelasyon Katsayısı		
		Bilişim Teknolojileri ve Yazılım (5, 6. sınıflar) ve Teknoloji ve Tasarım (7, 8. Sınıflar) Dersi Dönem Karne Notları
Çizgisel Gelişim Puanı	r	0,363
	p	0,000
	n	120

Korelasyon $p < 0,01$ düzeyinde anlamlıdır. Çizgisel Gelişim Puanı ve Bilişim Teknolojileri ve Yazılım (5, 6. sınıflar) ve Teknoloji ve Tasarım (7, 8. sınıflar) Dersi Dönem Karne Notları arasında pozitif yönde ($r=0,363$), orta düzeyde ($0,30 < r=0,363$)

<0,70) ve anlamlı ($p<0,01$) bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Bilişim Teknolojileri ve Yazılım (5, 6. sınıflar) ve Teknoloji ve Tasarım (7, 8. sınıflar) Dersi Dönem Karne Notları orta güçlük düzeyinde bir ilişki ile anlamlı olarak birlikte artmaktadır.

4.11. On Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu başlık altında 9-12 yaş arası öğrencilerin çizgisel gelişimlerdeki yaratıcılıkları ile dönem karne not ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Korelasyonel ilişkinin varlığına bakılmadan önce alt probleme konu olan “Yaratıcılık Puanı” ve “Dönem Karne Not Ortalaması” değişkenlerinin normal dağılım özelliğine sahip olup olmadığı kontrol edilecektir. Zira korelasyonel ilişkinin tespitinde kullanılacak testlerin seçimi hususunda değişkenlerin normal dağılıma sahip olup olmaması en önemli kriterdir.

“Yaratıcılık Puanı” değişkeninin normal dağılıma sahip olup olmadığının tespiti amacıyla yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 35’te gösterilmiştir.

Tablo 35. “Yaratıcılık Puanı” Değişkeni İçin Yapılan Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov	
	n	p
Yaratıcılık Puanı	120	0,000

Örnekleme sayısı 120 olduğu için ($n>30$) Kolmogorov Smirnov Testi uygulanmıştır. $p=0,000$ yani $p<0,05$ olduğu için “Yaratıcılık Puanı” değişkeni test sonucuna göre normal dağılım özelliği göstermemektedir.

Tablo 36. “Yaratıcılık Puanı” Değişkenine Ait İstatistik Bilgiler

Yaratıcılık Puanı İstatistikleri	
Ortalama	60,06
Medyan	60
Mod	46
Standart Sapma	16
Varyans	266,30
Çarpıklık Katsayısı	0,675
Basıklık Katsayısı	-0,205
Minimum	33,33
Maksimum	100

“Dönem Karne Not Ortalaması” değişkeninin normal dağılıma sahip olup olmadığını tespiti amacıyla yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 37’de gösterilmiştir.

Tablo 37. “Dönem Karne Not Ortalaması” Değişkeni İçin Yapılan Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov	
	n	p
Dönem Karne Not Ortalaması	120	0,000

Örnekleme sayısı 120 olduğu için ($n > 30$) Kolmogorov Smirnov Testi uygulanmıştır. $p = 0,000$ yani $p < 0,05$ olduğu için “Dönem Karne Not Ortalaması” değişkeni test sonucuna göre normal dağılım özelliği göstermemektedir.

Tablo 38. “Dönem Karne Not Ortalaması” Değişkenine Ait İstatistik Bilgiler

Dönem Karne Not Ortalaması İstatistikleri	
Ortalama	86,67
Medyan	89,71
Mod	98,16
Standart Sapma	10,80
Varyans	116,50
Çarpıklık Katsayısı	-1,087
Basıklık Katsayısı	1,042
Minimum	48,01
Maksimum	99,45

Sonuç olarak bu alt probleme konu olan “Yaratıcılık Puanı” ve “Dönem Karne Not Ortalaması” değişkenlerinin her ikisinin de normal dağılım göstermediği saptanmıştır. Bu sebeple değişkenler arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla korelasyon analizi yapılırken non-parametrik testlerden Spearman Brown Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 39 ‘da gösterilmiştir.

Tablo 39. Yaratıcılık Puanı ve Dönem Karne Not Ortalaması Arasındaki İlişkinin Spearman Brown Korelasyon Katsayısı Tekniğiyle İncelenmesi

Spearman Brown Korelasyon Katsayısı		
		Dönem Karne Not Ortalaması
Yaratıcılık Puanı	r	0,293
	p	0,001
	n	120

Korelasyon $p < 0,01$ düzeyinde anlamlıdır. Yaratıcılık Puanı ve Dönem Karne Not Ortalaması arasında pozitif yönde ($r=0,293$), düşük düzeyde ($0 < r=0,293 < 0,30$) ve anlamlı ($p < 0,01$) bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin çizgisel gelişimdeki yaratıcılıkları ile dönem karne not ortalaması düşük güçlük düzeyinde bir ilişki ile anlamlı olarak birlikte artmaktadır.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulgularına dayalı olarak ulaşılan sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç

Araştırma sonunda elde edilen bulgular göz önünde bulundurularak hazırlanan Tablo 40'ta alt problemlere ilişkin korelasyon katsayıları verilmiştir.

Tablo 40. Alt Problemlere İlişkin Spearman Brown Korelasyon Katsayıları

Korelasyonu Hesaplanan Değişkenler	r	p
Çizgisel Gelişim Puanı ile Türkçe Dersi Dönem Karne Notları	0,352	0,000
Çizgisel Gelişim Puanı ile Matematik Dersi Dönem Karne Notları	0,307	0,001
Çizgisel Gelişim Puanı ile Fen Bilimleri Dersi Dönem Karne Notları	0,392	0,000
Çizgisel Gelişim Puanı ile Sosyal Bilgiler (5, 6, 7. sınıflar) ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük (8. sınıflar) Dersi Dönem Karne Notları	0,297	0,001
Çizgisel Gelişim Puanı ile Yabancı Dil Dersi Dönem Karne Notları	0,402	0,000
Çizgisel Gelişim Puanı ile Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Dönem Karne Notları	0,253	0,005

Çizgisel Gelişim Puanı ile Görsel Sanatlar Dersi Dönem Karne Notları	0,276	0,002
Çizgisel Gelişim Puanı ile Müzik Dersi Dönem Karne Notları	0,231	0,011
Çizgisel Gelişim Puanı ile Beden Eğitimi ve Spor Dersi Dönem Karne Notları	0,240	0,008
Çizgisel Gelişim Puanı ile Bilişim Teknolojileri ve Yazılım (5, 6. sınıflar) ve Teknoloji ve Tasarım (7, 8. sınıflar) Dersi Dönem Karne Notları	0,363	0,000
Yaratıcılık Puanı ile Dönem Karne Not Ortalaması	0,293	0,001

Araştırmanın uygulama sürecinde öğrencilerden, Ek-1'deki Katılımcı Gönüllülük Bildirgesinin Öğrenci Tanıma Formu bölümünde yaş, cinsiyet ve gelir durumu şeklinde demografik bilgileri istenmiştir. Gelir durumu, altı (6) farklı seviye olarak belirlenmiş ve bunların ilk ikisi düşük gelir düzeyi, sonraki ikisi orta gelir düzeyi ve son ikisi ise yüksek gelir düzeyi şeklinde kabul edilmiştir. Elde edilen yaş, cinsiyet ve gelir durumu şeklindeki demografik bilgilerin analizi sonucunda ulaşılan istatistik bilgiler bu bölümde verilmiştir. Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan 9-12 yaş aralığındaki 120 adet öğrencinin %25 (30 kişi)'i 9 yaşında, %25 (30 kişi)'i 10 yaşında, %25 (30 kişi)'i 11 yaşında ve %25 (30 kişi)'i de 12 yaşındadır. Öğrencilerin %70,8 (85 kişi)'i kız, %29,2 (35 kişi)'si erkeklerden oluşmaktadır. Öğrencilerin gelir seviyesi olarak %12,5 (15 kişi)'i düşük gelir düzeyine, %23,3 (28 kişi)'ü orta gelir seviyesine ve %64,2 (77 kişi)'si üst gelir düzeyine dahil olduğu görülmektedir.

Yapılan bu araştırmanın sınırlı olanakları çerçevesinde elde edilen bulguların sonucunda genel bir sonuçtan bahsedecek olursak, 9-12 yaş arası öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile dönem karne notları arasında, derslere göre güçlülük düzeyi değişiklik göstermekle birlikte pozitif yönde ($0 < r$) ve anlamlı ($p < 0,01$ ve $p < 0,05$) bir ilişki olduğu gözlemlenmektedir. Öğrencilerin çizgisel gelişimlerdeki ilerlemeleri ile ders başarılarındaki artışın paralel olduğu görülmektedir. Ülger (2023), "13 yaş çocuk çizimlerinin Lowenfeld'in Sanatsal Gelişim Evreleri ile Piaget'in Bilişsel Gelişim Kuramına Göre İncelenmesi" isimli makalesinde, öğrencilerin içerisinde buldukları çizgisel gelişim ve zihinsel gelişim döneminin özelliklerini çoğunlukla gösterdiği, buna

ek olarak önceki evrelerdeki özellikleri de taşıdıkları, bu bağlamda bilişsel gelişim ve çizgisel gelişimin birbirini desteklemek suretiyle paralellik gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Çapar (2006), “Temel Eğitimde 9-12 Yaş Arası Çocuklarda Üç Boyutlu Çalışmaların Yaratıcılık Eğitimine Etkisi” isimli çalışmasında, bilişsel gelişim ile sanatsal manadaki yaratıcılık arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yiğit (2021), “6-13 Yaş Arası Öğrencilerin Resimlerinde Sanatsal Gelişimlerini Yansıtan Özelliklerin Piaget’in Bilişsel Gelişim Kuramına Göre İncelenmesi” isimli araştırmasının neticesinde, yaş grubu itibarıyla şema öncesi, şematik ve gerçekliğin doğuşu dönemlerindeki öğrencilerin sanatsal ve zihinsel gelişim özelliklerini yaptıkları resimlere büyük ölçüde yansıtılabildikleri sonucuna ulaşmıştır. Diri (2014), “Sıra Dışı Sanatsal Yaratıcılık ile Sıra Dışı Bilimsel Yaratıcılık Üzerine Bir Araştırma: Bingül Başarır ve Vahit Bademci Durum (Örnek Olay) Çalışmaları” isimli çalışmasında, sıra dışı sanatsal yaratıcılık ile sıra dışı bilişsel yaratıcılık arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Erdik Işık (2003), “İlköğretimde Bilişsel Gelişime Koşut Olan Resimsel Gelişimde Uzam Kavramının Saptanması” isimli çalışmasının sonunda, çocukların bilişsel gelişimi ile çizgisel gelişiminin paralellik gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Yapılan bu araştırmanın neticesinde elde edilen sonuç, daha önce yapılmış yukarıda bahsi geçen araştırmaların sonuçlarını destekler mahiyettedir.

Öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Türkçe dersindeki başarıları arasında pozitif yönde ($r=0,352$), orta güçlük seviyesinde ($0,30 < r = 0,352 < 0,70$) ve anlamlı ($p < 0,01$) bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle öğrencilerin içerisinde buldukları çizgisel gelişim basamağındaki kazanımlara sahip olmadaki başarı seviyeleri ile Türkçe dersindeki kazanımlara sahip olmadaki başarı seviyeleri arasında olumlu yönde bir etkileşim olduğu söylenebilir. Ayhan (1992), “Orta Öğretimde Resim Dersinin Diğer Derslere Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde, Edebiyat ve Türkçe derslerinde öğrencilere ders konularının resimlerinin yaptırılarak, sonrasında sözlü olarak açıklamalarının istenmesi halinde, öğrencinin ifade yeteneğinin geliştirilebileceğini dile getirmektedir. Öğrencilerin sözlü anlatım ve dil becerilerini geliştirmek için resim etkinliklerinden yararlanmanın faydalı olacağını da belirtmektedir.

Öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Matematik dersindeki başarıları arasında pozitif yönde ($r=0,307$), orta güçlük seviyesinde ($0,30 < r = 0,307 < 0,70$) ve anlamlı ($p < 0,01$) bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle öğrencilerin içerisinde

buldukları çizgisel gelişim basamağındaki kazanımlara sahip olmadaki başarı seviyeleri ile Matematik dersindeki kazanımlara sahip olmadaki başarı seviyeleri arasında olumlu yönde bir etkileşimden bahsedilebilir. Ulaşılan bu sonuç, Ülger (2004)'in "Ankara İli Merkez İlçe İlköğretim Okulları 7. Sınıf Kız ve Erkek Öğrencilerinin Resim Yapma Becerileri ile Matematik Problemi Çözme Becerileri Arasındaki İlişki" isimli araştırmasının neticesinde ulaştığı öğrencilerin matematik problemi çözme becerileri ile resim yapma becerileri arasında olumlu bir ilişki olduğu; Atabey (2023)'ün "Matematik ve Sanat" isimli çalışmasının neticesinde ulaştığı, matematik ve sanatın birbirleriyle güçlü bir etkileşim içerisinde olduğu, sanattaki yaratıcılık ve bilimsel gelişmelerin birbirlerini desteklediği ve yine birbirlerine temel oluşturduğu sonuçlarını destekler mahiyetindedir. Özkanlı (2022), "Seramik Formlarda Fraktal Sanat ve Boşluk" isimli çalışmasının sonuç bölümünde, insanlığın ilk çağlardan günümüze doğayı olduğu gibi taklit etmek çabasıyla başlayıp, zamanla estetik kaygılar sonucu mükemmele ulaşmayı amaçlayarak matematik ve geometriden yararlandığına dikkat çekmektedir.

Öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Fen Bilimleri dersindeki başarıları arasında pozitif yönde ($r=0,392$), orta güçlük seviyesinde ($0,30 < r=0,392 < 0,70$) ve anlamlı ($p < 0,01$) bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle öğrencilerin içerisinde buldukları çizgisel gelişim basamağındaki kazanımlara sahip olmadaki başarı seviyeleri ile Fen Bilimleri dersindeki kazanımlara sahip olmadaki başarı seviyeleri arasında olumlu yönde bir etkileşim olduğu sonucuna varılabilir. Ayhan (1992), araştırmasında, fen bilimleri alanındaki derslerin öğrenciye verilmesi sürecinde zihin uyarıcı vazifesi gören bazı resim, şekil ve şemalardan yararlandığını dile getirmektedir. Buradan resim yapmanın bilişsel bir faaliyet olduğunu da sözlerine eklemektedir. Araştırma sonunda, öğrencilerin resim derslerindeki etkinliklerinde Fen Bilimleri alanındaki bilgilerini hatırladığı, bu bilgilerden yararlandığını ve görsel açıklamalarda bulunduğunu belirlemiştir. Özel (2007), "Plastik Sanatlarda Disiplinlerarası Etkileşimler ve Seramik Sanatına Yansıması" isimli araştırmasında, geçmişten günümüze kadar sanat ve fen bilimlerinin birbirleriyle etkileşim içerisinde olduğundan bahsetmektedir. Araştırmanın sonuç bölümünde, tarih çizgisinde bilimsel gelişmelerin mutlak surette sanat alanında bir karşılığının ya da yansımasının olduğunu, bu durumun bir manada sanatın farklı bilgi alanlarıyla direkt olarak alakalı olduğunu ve sanatçının da bu bilgi alanlarından beslendiğini ileri sürmüştür.

Öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Sosyal Bilgiler/T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersindeki başarıları arasında pozitif yönde ($r=0,297$), düşük güçlük seviyesinde ($0 < r=0,297 < 0,30$) ve anlamlı ($p < 0,01$) bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Her ne kadar bu ilişki güçlük seviyesi olarak düşük bir seviyede olsa da ($0 < r=0,297 < 0,30$) bu ilişkinin pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki olması, öğrencilerin içerisinde buldukları çizgisel gelişim basamağındaki kazanımlara sahip olmadaki başarı seviyeleri ile Sosyal Bilgiler/T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersindeki kazanımlara sahip olmadaki başarı seviyeleri arasında bir etkileşim olduğunu göstermektedir. Özel (2007), çalışmasında, insan ve insanla ilişkili her şeyin konusunu oluşturduğu sanatın, Sosyal Bilimlerle çok yönlü ve derin bir ilişki içerisinde olduğunu, bu derin ilişkinin, Sanat Felsefesi, Estetik, Sanat Psikolojisi, Sanat Sosyolojisi ve Sanat Tarihi gibi sanat bilimiyle ilgili disiplinlerin ortaya çıkmasına neden olduğunu, sanat ve bilim arasındaki bu bağın bireyin düşünce dünyasını zenginleştirdiğini dile getirmektedir. Ayhan (1992), yaptığı araştırmasında, öğrencilerin Sosyal Bilgiler alanındaki öğrenmelerinin, çizimlerdeki anlatımın belirginleşmesinde etkin olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çizim sırada bahsi geçen bilgilerden yararlandığını, konuları anımsama ve derse karşı olan ilgisi noktasında gelişim gösterildiğini, bu sayede görsel yorumlamalar yapmak suretiyle konuların daha iyi anlaşılabilirdiğini belirtmektedir.

Öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Yabancı Dil dersindeki başarıları arasında pozitif yönde ($r=0,402$), orta güçlük seviyesinde ($0,30 < r=0,402 < 0,70$) ve anlamlı ($p < 0,01$) bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın bütün alt problemleri içerisinde en yüksek korelasyon katsayısına sahip ilişkinin, çizgisel gelişim ile Yabancı Dil dersindeki başarı arasında olduğu gözlemlenmektedir. Buradan hareketle öğrencilerin içerisinde buldukları çizgisel gelişim basamağındaki kazanımlarla sahip olmadaki başarı seviyeleri ile Yabancı Dil dersindeki kazanımlara sahip olmadaki başarı seviyeleri arasında olumlu yönde bir etkileşim olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersindeki başarıları arasında pozitif yönde ($r=0,253$), düşük güçlük seviyesinde ($0 < r=0,253 < 0,30$) ve anlamlı ($p < 0,01$) bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Her ne kadar bu ilişki güçlük seviyesi olarak düşük bir seviyede olsa da ($0 < r=0,253 < 0,30$) bu ilişkinin pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki olması, öğrencilerin içerisinde buldukları çizgisel gelişim basamağındaki kazanımlara sahip olmadaki başarı seviyeleri ile Din Kültürü ve Ahlâk

Bilgisi dersindeki kazanımlara sahip olmadaki başarı seviyeleri arasında bir etkileşim olduğunu göstermektedir. Ayhan (1992), çalışmasında, toplumda görev bilinci gelişmiş, sorumluluk ve şuur sahibi bireyler yetiştirmenin Sosyoloji, Psikoloji ve Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin ortak amaçları olduğunu ve Görsel Sanatlar dersinin bu amaçların kazandırılmasında etkili olduğunu dile getirmektedir.

Öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Görsel Sanatlar dersindeki başarıları arasında pozitif yönde ($r=0,276$), düşük güçlük seviyesinde ($0 < r = 0,276 < 0,30$) ve anlamlı ($p < 0,01$) bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak her ne kadar öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Görsel Sanatlar dersindeki başarıları arasında düşük düzeyde ($0 < r = 0,276 < 0,30$) ilişki bulunsa da bu ilişkinin yönünün pozitif yönde ($r=0,276$) ve anlamlı ($p < 0,01$) olması, öğrencilerin çizgisel gelişimlerinin Görsel Sanatlar dersindeki başarılarına etkisinin düşük olduğunu göstermesi bakımından dikkat çekicidir. Normal şartlar altında bu ilişkinin aynı yönde, anlamlı ve yüksek güçlük düzeyinde olmasını beklemek yanlış bir varsayım olmasa gerek. Zira çizgisel gelişim basamaklarındaki verilmek istenen kazanımların Görsel Sanatlar dersindeki kazanımlarla örtüştüğü bilinmektedir. Bu duruma neden olarak, Görsel Sanatlar dersi için nesnel değerlendirme kriterlerinin oluşturulamaması gösterilebilir. İlgili alan yazında Ayaydın (2004)'ın yaptığı “İlköğretim Görsel Sanatlar (Resim-İş) Eğitiminde Değerlendirme Sorunu” isimli araştırmada, Görsel Sanatlar eğitiminde değerlendirme işleminde kesin kriterlerin olmayışı yüzünden bazı güçlükler yaşanabildiği ve bu durumun Görsel Sanatlar eğitiminde en başta gelen sorunlardan birini oluşturduğu belirtilmektedir. Ayaydın (2011), “Çocuk Gelişiminde Bir Oyun Olarak Sanat ve Resim” isimli çalışmasının sonuç bölümünde, çocuklar için sanatın bir oyun olduğunun yetişkinler tarafından kabul edilmesi gerektiği, çocuk resimlerinin özelliklerinin bilinmesi gerektiği, çocukların resimlerini değerlendirirken yetişkinlerin değer yargılarına göre değerlendirmek yerine çocukça değerlerin ve çocukların sonsuz hayal gücünün aranması gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Bir başka sorunun da görsel sanatlar dersinde öğrencilerin yaş olarak değil de gösterdikleri resim yapma becerisi itibarıyla içerisinde buldukları çizgisel gelişim basamağına uygun etkinliklerin yapılıp yapılmaması olabilir. Bu görüş doğrultusunda Hatipoğlu (2007), “Ortaöğretim Resim Derslerinde Öğrencilerin Yaptıkları Çalışmaların Sanatsal Gelişim Özelliklerine Göre Değerlendirilmesi” isimli çalışmasının sonuç bölümünde, okullardaki sanat eğitimi derslerinde öğrencilerin yaşlarına uygun sanatsal faaliyetler yapılmamasından kaynaklı olarak, öğrencilerin

genelinin yaş itibariyle içerisinde buldukları çizgisel gelişim evrelerinin altındaki çizgisel gelişim basamaklarının özelliklerini gösterdikleri sonucuna varmıştır. Ayhan (1992), araştırmasında, resim yapmanın bir yetenek işi olarak görülmesinin, çevrenin etkisi altında kalmak anlamına geldiğini belirtmektedir. Öğrencinin yaptığı resmin izleyiciler tarafından beğenilmesi, övülmesi ya da beğenilmemesi, yergiye maruz bırakılmasının öğrencinin gelişimi açısından zararlı yaklaşımlar olduğunu dile getirmektedir. Nitekim övgü ve beğeni alan öğrenci gereksiz bir özgüvene kapılırken eleştiri ve yergi alan öğrenci karamsarlık içerisine düşebilir.

Öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Müzik dersindeki başarıları arasında pozitif yönde ($r=0,231$), düşük güçlük seviyesinde ($0 < r=0,231 < 0,30$) ve anlamlı ($p < 0,05$) bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın bütün alt problemleri içerisinde en düşük korelasyon katsayısına sahip ilişkinin, çizgisel gelişim ile Müzik dersindeki başarı arasında olduğu ve anlamlılık düzeyinin diğer alt problemlerde %99 ($p < 0,01$) iken burada %95 ($p < 0,05$) düzeyinde olduğu gözlemlenmektedir. Her ne kadar bu ilişki güçlük seviyesi olarak düşük bir seviyede olsa da ($0 < r=0,231 < 0,30$) bu ilişkinin pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki olması, öğrencilerin içerisinde buldukları çizgisel gelişim basamağındaki kazanımlara sahip olmadaki başarı seviyeleri ile Müzik dersindeki kazanımlara sahip olmadaki başarı seviyeleri arasında bir etkileşim olduğunu göstermektedir. Konak, Gün Duru ve Gün (2018), “Klasik Müzik Dinlemenin Resim-İş Öğretmenliği 1. Sınıf Öğrencilerinin Tasarım Becerilerine Etkisi” isimli çalışmalarının sonuç bölümünde, öğrencilerin tasarım aşamasında klasik müzik dinlemelerinin, ritim ve denge ilkelerinin kullanımına fayda sağladığını tespit etmişlerdir. Kılıç ve Parsıl (2023), “Tarihsel süreç içerisinde resim ve müzik birlikteliği” isimli araştırmalarının sonuç bölümünde ister bilinçli olsun ister bilinçsizce olsun resim sanatçılarının eserlerini oluştururken müzikten etkilendiği ve bu etkileşimin iki sanat dalını birleştirdiğini belirtmektedir. Timur (2004), “Sanat Eğitiminde Alternatif Yöntemler (9-12 Yaş Grubunda Mozart Etkisi Yönteminin Uygulaması ve İncelenmesi)” isimli araştırmasında, öğrencilere Mozart müzikleri eşliğinde resim yaptırmış ve öğrencilerin merkezi kompozisyonlar yerine farklı kompozisyon denemeleri yaptığı, ritim-biçim-renk-doku gibi sanatsal öğeleri daha başarılı bir şekilde kullandıkları, renk konusunda daha yaratıcı davrandıklarını, oran-orantı hususunda daha dengeli bir yapı oluşturdukları ve leke kullanımı bakımından daha başarılı eserler çıkarabildikleri sonucuna ulaşmıştır.

Öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Beden Eğitimi ve Spor dersindeki başarıları arasında pozitif yönde ($r=0,240$), düşük güçlük seviyesinde ($0<r=0,240<0,30$) ve anlamlı ($p<0,01$) bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Her ne kadar bu ilişki güçlük seviyesi olarak düşük bir seviyede olsa da ($0<r=0,240<0,30$) bu ilişkinin pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki olması, öğrencilerin içerisinde buldukları çizgisel gelişim basamağındaki kazanımlara sahip olmadaki başarı seviyeleri ile Beden Eğitimi ve Spor dersindeki kazanımlara sahip olmadaki başarı seviyeleri arasında bir etkileşim olduğunu göstermektedir. Kayalıoğlu ve Üçüncü Altuğ (2017), yaptıkları “Görsel Sanatlar Dersinin İlkokul Düzeyinde Diğer Derslerle İlişkilerinin İncelenmesi” isimli araştırmada, Beden Eğitimi dersinin Görsel Sanatlar dersiyle ilişkili olduğu belirtilmektedir.

Öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Bilişim Teknolojileri ve Yazılım/Teknoloji ve Tasarım dersindeki başarıları arasında pozitif yönde ($r=0,402$), orta güçlük seviyesinde ($0,30<r=0,402<0,70$) ve anlamlı ($p<0,01$) bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle öğrencilerin içerisinde buldukları çizgisel gelişim basamağındaki kazanımlarla sahip olmadaki başarı seviyeleri ile Bilişim Teknolojileri ve Yazılım/Teknoloji ve Tasarım dersindeki kazanımlara sahip olmadaki başarı seviyeleri arasında olumlu yönde bir etkileşim olduğu söylenebilir. Beyhan (2018), “Teknoloji ve Sanat” isimli çalışmasında, bilhassa Rönesans’tan başlayarak günümüze kadar, “camera obscura”, “camera lucida”, izdüşümü ve perspektif makinaları, fotoğraf, sinema, televizyon, sanatsal ve endüstriyel çoğaltma teknikleri, fax, fotokopi, bilgisayar, üç boyutlu yazıcılar, kitlesel iletişim araçları gibi birçok yardımcı teknolojik yeniliğin sanatçılar tarafından kullanıldığını, bunların hem estetik kavramlar bakımından hem de üretime getirdiği yenilikler açısından sanata etkide bulunduğunu belirtmektedir.

Araştırma örneğine dahil edilen öğrencilerin çizgisel gelişimleri için yapılan değerlendirmede kullanılan kriterlerden birisi de yaratıcılık becerisidir. Öğrencilerin yaratıcılık becerileri ile dönem karne not ortalamaları arasında pozitif yönde ($r=0,293$), düşük güçlük seviyesinde ($0<r=0,293<0,30$) ve anlamlı ($p<0,01$) bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Her ne kadar bu ilişki güçlük seviyesi olarak düşük bir seviyede olsa da ($0<r=0,240<0,30$) bu ilişkinin pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki olması, öğrencilerin yaratıcılık becerileri ile dönem karne not ortalamaları arasında bir etkileşim olduğunu göstermektedir. Daha önce yapılmış bir araştırmanın sonucunda, katılımcıların resim

yapma becerileri ile yaratıcı düşünme becerileri arasında yaratıcı düşünme zenginleştirme alt boyutu ile resim yapma becerisi alt boyutlarından teknik beceri ve üründe yaratıcı öğeler arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Ülger, 2016, s20-23). Gürkan ve Dolapçioğlu (2020) tarafından yapılan “Sosyal Bilgiler Dersinde Estetik Yaratıcılık Öğretim Etkinlikleriyle Yaratıcı Düşünme Becerilerinin Geliştirilmesi” isimli araştırma neticesinde, okullardaki Sosyal Bilgiler dersinin işlenmesinde kullanılan estetik yaratıcılık öğretim etkinliklerinin, öğrencilerin hayal kurma, araştırma, espri, ürün oluşturma ve yeni fikirler üretme gibi yaratıcı düşünme kapsamındaki yeteneklerini geliştirdiği ve öğrencileri duyuşsal yönden destekleyerek rahat ve güvenilir bir öğrenme ortamı oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dikici (2001), “Sanat Eğitiminde Yaratıcılık” isimli makalesinin sonuç bölümünde, yaratıcılık yeteneğinin her alanda bireylerde aranan bir nitelik olduğunu, sanat eğitiminin ise yaratıcılık yeteneğinin geliştirilmesinde büyük önem taşıdığını belirtmektedir. Sanat eğitimi derslerinin önemsiz olarak; yaratıcılık faaliyetlerinin de boş zaman uğraşları olarak görülmemesi gerektiğine dikkat çekmektedir. Aral (1999), “Sanat Eğitimi – Yaratıcılık Etkileşimi” isimli araştırmasında, veli ve eğitimcilere sanat eğitimi, yaratıcılık ve bunların faydaları hususunda bilgilendirme çalışmalarının yapılması, eğitim kademelerinin tamamında sanat eğitime gereken önemin verilmesi, öğrencilerin ezbercilikten kurtarılarak ilgi ve becerilerine göre yönelik hazırlanan eğitim programlarının uygulanması ve bu sürecin veli-eğitimci iş birliği ile yürütülmesi gerektiğini belirtmektedir.

5.2. Öneriler

Bu bölümde yapılan araştırmadan elde edilen sonuçlara göre geliştirilmiş olan öneriler aşağıda sıralanmıştır.

1. Okullarda, öğrencilerin zihinsel gelişimlerdeki ilerleme ile çizgisel gelişimlerdeki ilerlemenin aynı yönde ve paralel olduğu göz önünde bulundurularak, sanat eğitimi konusunda daha geliştirilmiş yaklaşımların benimsenmesi öğrenci başarısını artırmaya yardımcı olabilir.

2. Ne yazık ki, genel olarak toplumda görsel sanatlar dersi ve sanat eğitimi alanlarına bakışın bir nevi boş vakit geçirme etkinliği olarak görüldüğü söylenebilir. Yapılan bu araştırmanın sonuçlarının öğrenci, öğrenci velisi, okul idaresi ve görsel sanatlar haricindeki diğer branş öğretmenleri ile paylaşılması durumunda, görsel sanatlar dersi ve sanat eğitimi alanlarına karşı olan olumsuz tutumun değişeceği öngörülebilir.
3. Araştırmanın sonuç bölümünde de bahsi geçtiği üzere, örneklem grubundaki öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile görsel sanatlar dersindeki başarıları arasında pozitif yönde, anlamlı ancak düşük güçlük düzeyinde bir ilişki tespit edilmiştir. Normal şartlarda çizgisel gelişimin Görsel Sanatlar dersi ile ilişkisinin yüksek güçlük düzeyinde olması beklenebilir. Ancak ulaşılan bu sonucun okullarda okutulan görsel sanatlar dersinin ölçme ve değerlendirme aşamasında farklı etkenlerin neden olabileceği söylenebilir, bunlardan birinin ölçme ve değerlendirme kriteri açısından belli bir standardının olmayışı olarak ifade edilebilir. Diğerinin ise değerlendirmede ister istemez yetişkin estetik kriterlerinin de rolü olabileceği belirtilebilir. Araştırma grubu öğrencilerinin görsel sanatlar dersi dönem karne notlarının minimum yani en küçük değerinin 85, en fazla tekrar eden notun yani mod değerinin 100 olması değerlendirme noktasında yukarıda belirtilen nedenlere örnek olarak gösterilebilir. Görsel Sanatlar dersinde ölçme ve değerlendirme için objektif kriterlerin kullanılması, öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile Görsel Sanatlar dersindeki başarı arasındaki ilişkiye olumlu yönde katkı yapacağı için, değerlendirmede nesnel kriterlerin oluşturulması önerilir.
4. Yapılan bu araştırmanın konusu “9-12 Yaş Arası Öğrencilerin Çizgisel Gelişimleri ile Dönem Karne Notları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Şarkışla İlçe Merkezi Örneği)” olduğu göz önünde bulundurularak, yaş grubunun değiştirilmesi ya da örneklem grubunun genişletilmesi ile benzer konularda yeni çalışmalar yapması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Aferin, Ç. (2015). *İlkokul ve ortaokul öğrenci resimlerinin çizgisel gelişim basamaklarına göre değerlendirilmesi (Diyarbakır ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır.
- Akkaya, A. (2021). *Bilişsel gelişim antrenmanlarının çocuklarda görsel algı üzerine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hitit Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çorum.
- Aral, N. (1999). Sanat eğitimi - yaratıcılık etkileşimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(15).
- Arıkan, R. (2017). *Araştırma yöntem ve teknikleri*. (3. basım). Ankara: Nobel Akademi.
- Artut, K. (2004). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. (3. basım). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Artut, K. (2013). *Sanat eğitimi kuram ve yöntemleri*. (. basım). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Atabey S. (2023). Matematik ve sanat. *Kocaeli Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, 14, 61-80.
- Atan, A. (2006). *Resimli resim sözlüğü*. (1. basım). Ankara: Asil Yayıncılık.
- Ayaydın, A. (2004). İlköğretim görsel sanatlar (resim-iş) eğitiminde değerlendirme sorunu. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4 (7), 27-39.
- Ayaydın, A. (2011). Çocuk gelişiminde bir oyun olarak sanat ve resim. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (37), 303-316.
- Aydemir, H. (2012). *Amerika'nın Texas Eyaleti Houston İlinde yaşayan (7-9) yaş aralığındaki çocukların resimlerinin (şema, renk ve uzam) açısından incelenerek Konya örneği ile karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Aydoğmuş, M. A. (2021). *Puanlayıcı deneyimlerine göre puanlayıcılar arası güvenilirliklerin farklı yöntemlerle incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ayhan, M. (1992). *Orta öğretimde resim dersinin diğer derslere etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ayhan, Ö. (2008). *Üstün yetenekli çocuklarda çizgisel gelişim (9-12 yaş grubu çocuklar üzerine bir araştırma)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Beyhan, H. C. (2018). Teknoloji ve sanat. *Journal of Arts*, 1 (1), 13-22.

- Bilgen Bıkmaz, Ö. ve Doğan, N. (2017). Puanlayıcılar arası güvenilirlik belirleme tekniklerinin karşılaştırılması. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 8 (1), 63-78.
- Bıkmaz, Ö. (2011). *Üst düzey zihinsel özelliklerin ölçülmesinde puanlayıcılar arası güvenilirlik belirleme tekniklerinin karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bulut, Ş. (2017). *İlköğretim birinci kademe öğrencilerinin çizgisel gelişimlerine etki eden sosyo-ekonomik faktörler*. (1. basım). Ankara: Gece Kitaplığı.
- Bulut, Ş. (2019). *Çocuğun resim hali*. (1. basım). Ankara: Gece Kitaplığı.
- Bulut, Ş. (2007). *İlköğretim birinci kademe öğrencilerinin çizgisel gelişimlerine etki eden sosyo-ekonomik faktörler*. Yüksek Lisans Tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Buyurgan, S. ve Buyurgan, U. (2022). *Sanat eğitimi ve öğretimi*. (8. basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2024). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (31. Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (12. basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Cevahir, E. (2020). *SPSS ile Nicel Veri Analizi Rehberi* [Adobe Digital Editions]. https://play.google.com/books/reader?id=o8_xDwAAQBAJ&pg=GBS.PP2
Google e-kitap Kitaplığı.
- Charles, C. M. (1999). *Öğretmenler için Piaget ilkeleri*. (Çev. G. Ülgen). (2. basım). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çapar, M. (2006). *Temel eğitimde 9-12 yaş arası çocuklarda üç boyutlu çalışmaların yaratıcılık eğitimine etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çömlekçi, N. (2001). *Bilimsel araştırma yöntemi ve istatistiksel anlamlılık sınamaları*. (1. basım). İstanbul: Bilim Teknik Yayınevi.
- Daşdemir, İ. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (1. basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Dikici, A. (2001). Sanat eğitiminde yaratıcılık. *Milli Eğitim Dergisi*, 149.
- Dilci, T. (Editör). (2011). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. (1. basım). İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.
- Diri, M. (2014). *Sıra dışı sanatsal yaratıcılık ile sıra dışı bilimsel yaratıcılık üzerine bir araştırma: Bingül Başarır ve Vahit Bademci durum (örnek olay) çalışmaları*.

- Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erbay, M. (2000). *Plastik Sanatlar Eğitimi'nin Gelişimi*. (2. basım). İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Erdik Işık, Ö. (2003). *İlköğretimde bilişsel gelişime koşturulan resimsel gelişimde uzam kavramının saptanması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Ersoy Çetiner, H. (2022). *Türkiye'de 2000'li yıllarda 4-9 yaş grubu çocuk resimlerinin Lowenfeld'in gelişim aşamalarına göre değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Fischer, E. (2022). *Sanatın gerekliliği*. (Çev. C. Çapan). (10. basım). İstanbul: Yazın Basın Yayın Matbaacılık.
- Gombrich, E. H. (2020). *Sanatın Öyküsü*. (Çev. E. Erduran ve Ö. Erduran). (12. basım). İstanbul: Remzi Kitabevi. (Eserin orijinali 1950'de yayımlandı).
- Gögebakan, Y. (2010). Aile ve çevresel etkilerin çocuğun bilişsel, zihinsel ve çizgisel gelişimine yansımaları (Malatya Nene Hatun Anaokulu örneği). *Sanat ve İnsan Dergisi*, 2 (1), 5-16.
- Gürkan, B. ve Dolapçioğlu, S. (2020). Sosyal bilgiler dersinde estetik yaratıcılık öğretim etkinlikleriyle yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 45 (202), 51-77.
- Hatipoğlu, Ş. (2007). *Ortaöğretim Resim Derslerinde Öğrencilerin Yaptıkları Çalışmaların Sanatsal Gelişim Özelliklerine Göre Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kantoğlu, Ş. (2016). *9-12 yaş çocuk resimlerinin figüratif, sanatsal kültürel değerler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (24. basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kara, F. (2003). *İnsanın sanatsal gelişiminin ışığında sanat eğitimi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kaya, D. (2022). *Temel eğitim kapsamındaki çocukların sanatsal gelişim basamaklarının 21. yüzyıl koşullarına göre incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Kayalıoğlu, S. ve Üçüncü Altuğ, N. (2022). Görsel sanatlar dersinin ilköğretim düzeyinde diğer derslerle ilişkilerinin incelenmesi. *Türk Akademik Yayınlar Dergisi (TAY Journal)*, 6 (1), 1-25.

- Kılıç, A. G. ve Parsıl, Ü. (2023). Tarihsel süreç içerisinde resim ve müzik birlikteliği. *International Social Sciences Studies Journal*, 9 (116), 8860-8869.
- Kırıçoğlu, O. ve Stokrocki, M. (1997). *İlköğretim sanat öğretimi*. (1. basım). Ankara: YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitim Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi.
- Kırıçoğlu, O. T. (2002). *Sanatta eğitim görmek öğrenmek yaratmak*. (2. basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Konak, A., Gün Duru, E. ve Gün, E. (2018). Klasik müzik dinlemenin resim-iş öğretmenliği 1. sınıf öğrencilerinin tasarım becerilerine etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (23), 48-56.
- Ömeroğlu, E. ve Kandır, A. (2005). *Bilişsel gelişim*. (1. basım). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Özel, S. V. (2007). *Plastik sanatlarda disiplinlerarası etkileşimler ve seramik sanatına yansımaları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Özkanlı, N. N. (2022). Seramik formlarda fraktal sanat ve boşluk. *Balkan Müzik ve Sanat Dergisi*, 4 (2), 77-96.
- Özkaya, H. (2007). *Farklı sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların resimsel gelişimlerinin değerlendirilmesi (İstanbul ili, Sarıyer ilçesi örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özsoy, V. (2015). *Görsel sanatlar eğitimi*. (3. basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Özsoy, V. ve Alakuş, A. O. (2009). *Görsel sanatlar eğitimde özel öğretim yöntemleri*. (1. basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Samsun, M. ve Güven, N. (2022). Sanat eğitiminin çocuk gelişimi üzerindeki etkileri üzerine. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 99, 1597-1608.
- Sayar, E. (2021). *Fiziksel engelli çocukların resim çizdirme yöntemiyle benlik algılarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Karaman.
- Sayın, A. (2016). *Hafif mental retarde bireylerin sanatsal uygulamalarındaki elemanların araştırılması ve çözümlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Antalya.
- Şenkeseşek, N. (2019). *Sanat eğitiminde geleneksel yöntem ve hikâye anlatım yönteminin gerçekçiliğinin doğuşu dönemi (9-12 yaş) öğrencilerinin çizgisel gelişim özelliklerine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Şişman, M. (2013). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. (7. basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Taşkesen, S. ve Uzuner Yurt S., (2018). Ortaokul öğrencilerinin çizgisel gelişimleri ile yaratıcı yazma becerileri arasındaki ilişki üzerine bir araştırma. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13 (26), 433-446.
- Tavşancıl Tarkun, E. (1996) Alternatif korelasyon teknikleri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, (8), 237-249.
- Teker, E. (2015). *Ailesi mevsimlik tarım işçisi olarak çalışan çocukların yaşantılarının resimlerine yansımaları ve plastik açıdan incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tezcan, M. (1999). *Eğitim sosyolojisi*. (12. basım). Ankara: Şafak Matbaacılık.
- Timur, S. (2004). Sanat eğitiminde alternatif yöntemler (9-12 yaş grubunda Mozart etkisi yönteminin uygulaması ve incelenmesi). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Topbaş, H. (2022). *Eğitim araştırmalarında kayıp veri durumunda farklı Kappa katsayılarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Toprakçı, E. (Editör). (2008). *Eğitilimine giriş*. (1. basım). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Türköz Sarp, F. (2013). *İşitme engelli bireylerde görsel algı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ülger, K. (2004). *Ankara ili merkez ilçe ilköğretim okulları 7. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin resim yapma becerileri ile matematik problemi çözme becerileri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ülger, K. (2016). Öğrencilerin resim yapma becerilerinde gözlemlenen yaratıcılık ile yaratıcı düşünme becerileri arasındaki ilişki. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16 (4), 2023-2039.
- Ülger, K. (2023). 13 yaş çocuk çizimlerinin Lowenfeld'in sanatsal gelişim evreleri ile Piaget'in bilişsel gelişim kuramına göre incelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 52 (238), 1011-1034.
- Ünalın, H. T. (Editör). (2019). *Çocukta sanat eğitimi ve yaratıcılık*. (1. basım). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Üznük, F. (2024, 12-13 Ekim). *Çocuk resimlerindeki yaratıcılık öğesinin değerlendirilmesinde kullanılacak kavramlar üzerine bir araştırma*. 21. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresinde sunuldu, Ankara.

Venturi, L. (2021). *Resme nasıl bakılır*. (Çev. E. Ermert). İstanbul: Hayalperest Yayınevi.

Yavuzer, H. (2011). *Resimleriyle çocuk*. (15. basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yiğit, S. (2021). *6-13 yaş arası öğrencilerin resimlerinde sanatsal gelişimlerini yansıtan özelliklerin Piaget'in bilişsel gelişim kuramına göre incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.

Yıldız, F. Ü. ve Şener, T. (2016). *Okul öncesi dönemde yaratıcılık eğitimi*. (. basım). Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık.

Yılmaz, M. (2010). *Görsel sanatlar eğitiminde uygulamalar*. (5. basım). Ankara: Data Yayıncılık.

EKLER

Ek1: Katılımcı Gönüllülük Bildirgesi ve Öğrenci Tanıma Formu Örneği

Ek2: Veli – Vasi İzin Belgesi Örneği

Ek3: Uzman Puanlama Çizelgesi Örneği

Ek4: Resim Uygulama Kâğıdı Örneği

Ek5: Araştırma İzni

Ek6: Araştırma İzni

Ek7: Etik Kurulu Kararı

Ek8: Öğrenci Resimlerinden Örnekler

Ek 1. Katılımcı Gönüllülük Bildirgesi ve Öğrenci Tanıma Formu Örneği

KATILIMCI GÖNÜLLÜLÜK BİLDİRGESİ

Bu çalışma, **9 – 12 yaş arası öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile dönem karne notları arasındaki ilişkinin incelenmesi** amacıyla tasarlanmış ve **Görsel Sanatlar Öğretmeni** tarafından yürütülmektedir.

Çalışma kapsamında size verilen konu dahilinde yapacağımız resimler, sadece sizi çizgisel gelişim açısından değerlendirmek amacıyla kullanılacaktır ve değerlendirme yapılırken bütün bilgileriniz gizli tutulacaktır.

Çalışmaya katılımınız tamamen gönüllülük esasına göre olup, çalışmanın herhangi bir aşamasında, çalışmadan ayrılma konusunda tamamen serbestsiniz.

Çalışma kapsamında size verilecek konu ile ilgili resim yapmanız istenecek ve bir ders saati yani 40 dakika süre verilecektir.

Bu metni okuduktan sonra çalışmaya devam etmeniz, çalışmaya gönüllü olarak katıldığınız anlamına gelecektir.

Çalışma kapsamında sormak istediğiniz herhangi bir husus varsa, araştırmacıya şu anda şahsen sorabilirsiniz veya ileride e-posta adresi yoluyla iletişime geçebilirsiniz.

ÖĞRENCİ TANIMA FORMU

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ			
Adı Soyadı			
Doğum Tarihi			
Cinsiyeti	Kız ☐	Erkek ☐	
Aylık Gelir	0 TL -5000 TL ☐	5000 TL - 10000 TL ☐	
	10000 TL – 15000 TL ☐	15000 TL – 20000 TL ☐	
	20000 TL – 25000 TL ☐	25000 TL - ... TL ☐	

Araştırmacı :	
İletişim bilgileri :	/

Ek 2. Veli – Vasi İzin Belgesi Örneği

Sayın Veli;

Çocuğunuzun katılacağı bu çalışma, “**9 – 12 Yaş Arası Öğrencilerin Çizgisel Gelişimleri ile Dönem Karne Notları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Şarkışla İlçe Merkezi Örneği)**” adıyla, 20.11.2023 – 01.12.2023 tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: Bu çalışmanın amacı; ortaokullarda öğrenim gören 9 – 12 yaş aralığındaki öğrencilerin çizgisel gelişimleri ile dönem karne notları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemektir.

Araştırma Uygulaması: Resim uygulaması şeklindedir. Öğrencilere resim yaptırılacaktır.

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve okul yönetiminin de izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çocuğunuz çalışmaya katılıp katılmamakta özgürdür. Araştırma çocuğunuz için herhangi bir istenmeyen etki ya da risk taşımamaktadır. Çocuğunuzun katılımı tamamen sizin isteğinize bağlıdır, reddedebilir ya da herhangi bir aşamasında ayrılabilirsiniz. Araştırmaya katılmamama veya araştırmadan ayrılma durumunda öğrencilerin akademik başarıları, okul ve öğretmenleriyle olan ilişkileri etkilemeyecektir.

Çalışmada öğrencilerden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir.

Uygulamalar, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden çocuğunuz kendisini rahatsız hissederse cevaplama işini yarıda bırakıp çıkmakta özgürdür. Bu durumda rahatsızlığın giderilmesi için gereken yardım sağlanacaktır. Çocuğunuz çalışmaya katıldıktan sonra istediği an vazgeçebilir. Böyle bir durumda veri toplama aracını uygulayan kişiye, çalışmayı tamamlamayacağını söylemesi yeterli olacaktır. Çalışmaya katılmamak ya da katıldıktan sonra vazgeçmek çocuğunuza hiçbir sorumluluk getirmeyecektir.

Onay vermeden önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşılarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla,

Velisi bulunduğum..... Sınıfı Numaralı öğrencisi 'in yukarıda açıklanan araştırmaya katılmasına izin veriyorum.

Tarih:
Ad Soyad:
İmza:

(Lütfen formu imzaladıktan sonra çocuğunuzla okula geri gönderiniz*)

Ek 3. Uzman Puanlama Çizelgesi Örneği

PUANLAMA ÇİZELGESİ

SIRA NO	RENK	ŞEMA	UZAM/MEKÂN	YARATICILIK	TOPLAM PUAN
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					

Not: Bu değerlendirme formunda belirtilen her bir ölçüt 1'den 5'e kadar, 1 en kötü, 5 en iyi olmak üzere değerlendirilecektir. Anzamanca gerek duyulması halinde elde edilen toplam puan bu puan skalalarına döndürülebilir.

Ek 4. Resim Uygulama Kâğıdı Örneği

Konu: İçinde Yaşamak İstedğiniz Çevreyi Çiziniz

Teknik: Serbest (Renkli Tezabkler)

Süre: 40 dk

Ek 5. Araştırma İzni

T.C.
SİVAS VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-92255297-605.01-85548126
Konu : Araştırma İzni (Ferhat ÜZÜNÜK)

28.09.2023

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi : a) Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlüğünün (Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü) 21.09.2023 tarihli ve E-50704946-044-337179 sayılı yazısı.
b) Millî Eğitim Bakanlığının (Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü) 21.01.2020 tarihli ve 81576613-10.06.02-E.1563890 sayılı 2020/2 no'lu genelgesi.
c) Valilik Makamının 18.08.2022 tarihli ve E-92255297-605.01-55421644 sayılı onayı.

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Ferhat ÜZÜNÜK, "09-12 Yaş Arası Öğrencilerin Çizgisel Gelişimleri ile Dönem Karne Notları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Şarkışla İlçe Merkezi Örneği)" konulu çalışması kapsamında, ilimiz Şarkışla ilçesinde bulunan Şehit Nurcan Karakaya Ortaokulu ve 15 Temmuz Millî İrade İmam Hatip Ortaokulunda araştırma çalışması yapmak istemektedir.

İlgi (a) yazı ekindeki çalışmaya; Valilik Makamının ilgi (c) onayı ile oluşturulan araştırma değerlendirme komisyonu tarafından incelenmiş olup çalışmanın, eğitim öğretimin aksatılmaması, katılımcıların izni olmadan resim, video ve ses kayıtlarının alınmaması ve araştırma çalışmasının bitiminde, araştırma yapan kişi tarafından sonuç raporunun bir örneğinin CD ortamında müdürlüğümüze gönderilmesi kaydıyla, ilimiz Şarkışla ilçesinde bulunan Şehit Nurcan Karakaya Ortaokulu ve 15 Temmuz Millî İrade İmam Hatip Ortaokulunda uygulanmasında bir sakınca görülmemektedir.

Onaylarınıza arz ederim.

Resul ÇATAL
Müdür a.
Şube Müdürü

OLUR
28.09.2023

Necati YENER
Vali a.
Millî Eğitim Müdürü

Ek: Araştırma Değerlendirme Formu (1 sayfa)

Adres : Muhsin Yazıcıoğlu Bulvarı No:17 SİVAS

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <http://www.turkiye.gov.tr/meb-ehya>

Telefon No : 0 (346) 280 58 00

Bilgi için: Lutfi DİNİZ

E-Posta: argel58@meb.gov.tr, istatistik58@meb.gov.tr

İnternet Adresi: <http://sivas.meb.gov.tr>

Urvan : Şef

Kep Adresi : meb@b01.kep.tr

Faks: 3462805948

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evrakogru.meb.gov.tr> adresinden 46c1-1f18-3b33-8164-bd78 koda ile teyit edilebilir.

Ek 6. Araştırma İzni

SCÜ Gelen Evrak Tarih Sayısı: 05.10.2023-342987

T.C.
SİVAS VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-92255297-605.01-86127255
Konu : Araştırma İzni (Ferhat ÜZÜNÜK)

04.10.2023

DAĞITIM YERLERİNE

- İlgi : a) Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlüğü'nün (Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü) 21.09.2023 tarihli ve E-50704946-044-337179 sayılı yazısı.
b) Valilik Makamının 28.09.2023 tarihli ve E-92255297-605.01-85548126 sayılı onayı.
c) Millî Eğitim Bakanlığının (Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü) 21.01.2020 tarihli ve 81576613-10.06.02-E.1563890 sayılı 2020/2 no'lu genelgesi.

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Ferhat ÜZÜNÜK'ün, "09-12 Yaş Arası Öğrencilerin Çizgisel Gelişimleri ile Dönem Karne Notları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Şarkışla İlçe Merkezi Örneği)" konulu çalışması kapsamında, onaylı bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen veri toplama araçlarının, gönüllülük esas olmak kaydıyla ilimiz Şarkışla ilçesinde bulunan Şehit Nurcan Karakaya Ortaokulu ve 15 Temmuz Millî İrade İmam Hatip Ortaokulunda uygulanması valilik makamının ilgi (b) onayı ile uygun görülmüş olup onay örneği yazımız ekinde gönderilmiştir.

Söz konusu araştırma çalışmasının bitiminde, araştırma yapan kişi tarafından sonuç raporunun bir örneğinin CD ortamında müdürlüğümüze gönderilmesi hususunda;

Gereğini bilgilerinize arz ve rica ederim.

Necati YENER
Millî Eğitim Müdürü

Ek:

- 1-İlgi (b) Onay Örneği (1 Sayfa)
2-Veri Toplama Araçları (1 sayfa)

Dağıtım:

Gereği:

-Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlüğüne
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

Bilgi:

-Şarkışla İlçe Millî Eğitim Müd.

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Mahin Yazınoğlu Bulvarı No:17 SİVAS

Belge Doğrulama Adresi : <http://www.turkiye.gov.tr/meh-ebys>

Telefon No : 0 (346) 280 58 00

Bilgi için: Lutfi DİNLİZ

E-Posta: argc58@meh.gov.tr; istatistik58@meh.gov.tr

Uyruş : Şef

Kep Adresi : meh@sa01.kep.tr

İnternet Adresi: <http://sivas.meh.gov.tr>

Faks: 3462805948

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evrakogru.sivas.meh.gov.tr> adresinden **dc88-4c24-3dcd-86ec-e8bb** koda ile teyit edilebilir.

Ek 7. Etik Kurulu Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 24.08.2023-326896

T.C.
SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Eğitim Bilimleri Araştırma Önerisi Etik Değerlendirme Kurulu

Sayı : E-50704946-100-326896
Konu : Etik Kurul Kararı

24.08.2023

Sayın Ferhat ÜZÜNÜK

Eğitim Bilimleri Araştırma Önerisi Etik Değerlendirme Kuruluna yapmış olduğumuz 23 08 09 numaralı başvurumuz incelenmiş ve kurulunuz tarafından "9-12 Yaş Arası Öğrencilerin Çizgisel Gelişimleri ile Dönem Karne Notları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Şarkışla İlçe Merkezi Örneği)" başlıklı araştırmanızın bilimsel araştırma etiği ilkeleri açısından uygun olduğuna karar verilmiştir.

Bilgilerini rica ederim.

Prof. Dr. Murat BURSAL
Kurul Başkanı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSP83V24AH Pin Kodu :20152

Belge Takip Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/cumhuriyet-universitesi-ebys>

Adres : Sivas Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü
Telefon:03462191313 Faks:0 346 219 1110
e-Posta:egitimmedk@cumhuriyet.edu.tr Web:egitimbilimst.cumhuriyet.edu.tr
Kep Adresi:cumhuriyetuniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Ahmet YILDIRIM
Unvanı: Memur

Ek 7. Öğrenci Resimlerinden Örnekler

Resim 1. (9) Yaş Erkek Öğrenci

Resim 2. (9) Yaş Kız Öğrenci

Ek 7. Öğrenci Resimlerinden Örnekler

Resim 3. (10) Yaş Kız Öğrenci

Resim 4. (10) Yaş Erkek Öğrenci

Ek 7. Öğrenci Resimlerinden Örnekler

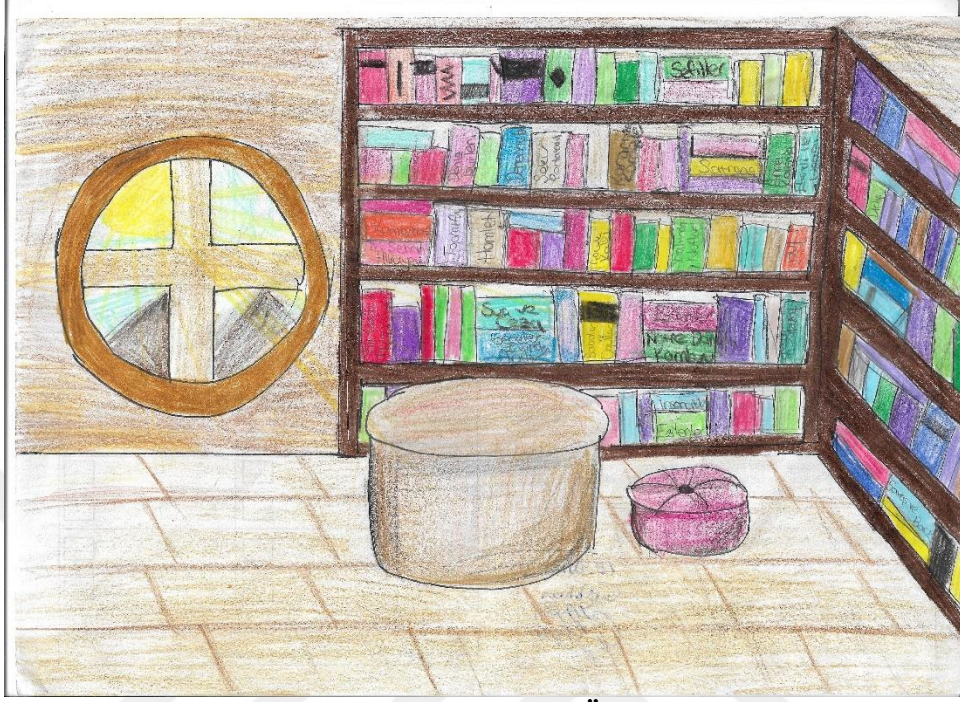

Resim 5. (11) Yaş Erkek Öğrenci

Resim 6. (11) Yaş Kız Öğrenci

Ek 7. Öğrenci Resimlerinden Örnekler

Resim 7. (12) Yaş Kız Öğrenci

Resim 8. (12) Yaş Kız Öğrenci